

HALİT UÇAR

Kaybedilen
Değerler
Oku-Öğren ve Yaşa

OLIPSO
yayımları

Kaybedilen Değerler

Oku-Öğren ve Yaşa

HALİT UÇAR

Namaz, Dua, Mü 'minin Vasıfları,
Ana baba hakkı ile Komşuluk Hakkı, Kul Hakkı ve
İslam'da/İnsanda Edep ve Hayâ

GEBZE/KOCAELİ 19.05.2021

Ayet ve hadisler dışında kalan bölümler hariç, yazılar tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yazarın yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde Kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz.

Para ile Satılmaz

OLİPSO
yayımları

OLIPSO
yayınları

KAYBEDİLEN DEĞERLER

Oku-Öğren ve Yaşa

HALİT UÇAR

Copyright © Olipso Yayınları, 2021

Bu eserin tüm yayın hakları yazarına aittir. Eserde yer alan metin ve resimlerin yazarın önceden izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi yada herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Cemalettin Yazıcı

Kapak

Ayşe Sibel

Grafik Tasarım

www.kitapbasimi.com

ISBN

978-605-9837-62-0

Yayın Numarası

413

Basım Yeri ve Yılı

Kanyılmaz Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti.

Sanat Cad. 5609 Sokak No:13 Çamdibi / İZMİR

Tel: 0.232 449 14 43

Sertifika No: 16609

Ağustos 2021

Olipso Yayınları

Yenişehir Mah. Arda Sk. No:36 İzmit / KOCAELİ

Tel: 0.262 270 00 15

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	5
Namazın Önemi.....	7
Namaz En Büyük Zikirdir.....	9
Namazın Farzları.....	9
1. Namazın Şartları.....	9
2. Namazın Rükünleri.....	10
Sureler ve Dualar.....	11
Kamet.....	13
Ezan Duası.....	14
Tevbe-İstiğfar Duası.....	15
Sonrasında Tevekkül Edilmeli.....	16
Felak Suresi Okunuşu (Türkçe).....	16
Nas Suresi Okunuşu (Türkçe).....	17
Fatiha Suresi Okunuşu (Türkçe).....	17
Ayetel Kürsi Okunuşu (Türkçe).....	17
Kelime-i Şهادet Okunuşu (Türkçe).....	18
Kelime-i Şهادet Anlamı.....	18
Tekraren (Tekrar Tekrar Her Gün Defalarca) İstiğfar Duası.....	21
Bakara Suresi 201. Ayet.....	22
Hız. Yunus'un (as) Her Derde Deva Olacak Duası.....	23
Hız. Yunus'un Duasının Faydaları.....	23
Hız. Eyyup (as).....	24
Âl-i İmrân Suresi 189-194. Ayetlerin Okunuşu ve Mealî.....	24
Fâtır Suresi 18. Ayet.....	25
Mü'minlerin Vasıfları.....	27
Yalan Söylemek İle İlgili Hadisi Şerifler.....	29
Size Büyük Günahların En Büyüğünü Söyleyeyim mi?.....	29
Mümin Yalancı Olur mu?.....	30
Allah (c.c) Katında İsmınız Ne Diye Kaydedilecek?.....	30
Yazıklar Olsun O Kimseye!.....	30
Yalancı Değildir!.....	30
Biri Cennete Diğeri Cehenneme Götürür.....	30
Rasulullah'dan (sav) Ne Ezberledin?.....	31
Kişiyi Münafık Yapan Dört Haslet.....	31
Münafığın Belirtisi.....	31
Çocuğa Şaka Yalan Olur mu?.....	31
Yalanı Terk Etmeyene Uyarı!.....	32
Peygamberimiz (sav) Ben Kefilim Diyor!.....	32

Hiz. Nuh ve Oğlu Kenan	33
(Hud Suresi, 25-49) Hiz. Nûh Kıssası Meaalen	34
Kuran’da “Ana Babaya İtaat” ile İlgili Ayetler	37
İsrâ: 23.....	38
Ankebût: 8	38
Lokmân: 14	38
Lokmân: 15	38
Ahkâf: 15	38
Ana-Babaya İtaatin Önemi.....	39
Ana-Babaya İtaat	39
Özellikle Yaşlandıkları Zaman.....	43
Güzel Söz Söylemek.....	43
Onlara Dua Etmek	44
Ana-Babaya Asi Olmamak	45
Son Olarak İki Hususa Dikkati Çekmek İstiyoruz	46
İslamda Komşuluk Hakları	53
Komşuluk Hakkı ile İlgili Hikâye	54
Komşuluk Haklarına Uymanın Önemi.....	54
Bunu Yapmayan, İman Etmiş Sayılmaz!	55
Komşuluk Hakları Nelerdir?	56
Komşu Hakları.....	56
Komşulara Huzursuzluk Vermek İman Zaafıdır!.....	57
Komşusuna Kötülük Yapanlar Cennete Giremez.....	57
Komşu Hakkının Ne Olduğunu Biliyor Musunuz?	57
Komşu Hakları ile İlgili Ayet, Hadis ve Ata Sözlery	58
İlgili Ayet, Hadis ve Atasözlerine Dikkatle Bakalım	58
A- Ayet.....	58
B- Hadis-İ Şerifler.....	59
C- Atasözleri.....	60
Kul Hakkının Önemi	61
Kul Hakkı Nedir?	61
Kul Hakkından Ne Anlıyoruz?	63
İnsan’da/İslam’da Edep ve Haya	67
Hayâ (Edep) ile İlgili Hadisi Şerifler	67
Edep ile İlgili Güzel Sözler	69
Edep ile İlgili Sözler Yunus Emre	73
Edep Sözlery Mevlana	73
Güçlü Aile Bağlarının Sırları	75
Kaybettiklerimizi Ararken.....	77
Koroğlu’nun İçtiği Bengisuyu Bilir, Felsefesini Bilmezdim	81
Bir Daha Düşün.....	83
Bakınız Ne Diyor Hayyam?.....	85

ÖNSÖZ

Bismillahirrahmanirrahîm.

Elhamdulillahi Rabbil alemîn.

Vessalatu ve’sselamu ala seyyidina muhammedin ve ala alihi ve sahbihi ecmaîn.

Bu yazılarımda Kaynaklarım Öncelikle Allah’ın kitabı Kur’anı azimüşşan, Peygamberimiz Muhammed Mustafa’nın (sav) hadisleri ve sünnetleridir.

Kitapçık içinde okuyacağınız derlemeler ve şahsımın içimden geldiği gibi yaptığım dualardan bölümleri sizlere aktarmaya çalıştım. Daha çok güne başlarken gerek araçla gerekse yaya olarak yapılan yolculuklarda, kısmen de olsa yapılmasının dünya ve ahiret hayatınızın huzurlu ve güzel olmasına katkı sağlayacağını ümidi ile yazmaya çalıştım.

Furkân Suresi - 77. Ayet

قُلْ مَا يَعْبُورُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا

Kul mâ ya’beu bikum rabbî levlâ du’âukum^(s) fekad kezzebtum fesevfe yekûnu lizâmâ(n)

“(Ey Muhammed!) De ki: ‘Kulluğunuz ve niyazınız olmasa Allah size ne diye değer versin! (Ey inkârcılar!) Siz O’nun dinini yalan saydığınız için bunun günahı artık yakanızı bırakmayacak!’”

Bakara Suresi, 201. Ayet

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Veminhum men yekûlu rabbenâ âtinâfiddunyâ hasanetenvefi-l-âhirati haseneten vekinâ azâbe-nnâr(i)”

Anlamı: “Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik (ver) ve bizi ateşin azabından koru.”

Sizlerin de bu vesile ile bu yazılarımdan Dualardan kendiniz için uyarlayacağınız, içinizden geldiği gibi kendi ihtiyaçlarınız ve beklentileriniz için okuyarak güne başlayacağınız bir yazı oluşturdum.

Dilerim bu tür ve her türlü hayırlı diğer dualarınız Allah'ü Teâlâ nezdinde kabul olur.

Allah'a emanet olun.

07.07.2020 Gebze

Halit UÇAR

(Furkân Suresi - 77. Ayet)

Anlamı: *“De ki: (Ey insanlar!) ‘Kulluğunuz ve niyazınız olmasa Allah size ne diye değer versin! (Ey inkârcılar!) Siz O’nun dinini yalan saydığınız için bunun günahı artık yakanızı bırakmayacak!’”*

NAMAZIN ÖNEMİ

Namaz En Büyük Zikirdir

“Namaz dinin direğidir.”

“Muhakkak ki, kişi ile şirk ve küfür arasında namazın terki vardır.” (Müslim, İmân 134)

“Namaz kılmayanın dini sağlam değildir. Dinde namazın yeri, vücutta başın yeri gibidir.”¹

“İstikamet üzere olun. Bunu tam başaramayacaksınız. O halde en hayırlı ameliniz namazdır. Kâmil müminden başkası iyi abdest almaya ve abdestli kalmaya özen gösteremez.”²

“Kul namaza durduğunda, bütün günahları getirilir. Başı ve omuzları üzerine konulur. Rükû ve secdeye gittikçe dökülür, o insandan ayrılır.”³

“Yatsı namazını cemaatle kılan, gecenin yarısını, sabahı da cemaatle kılan, gecenin tamamını ibadetle geçirmiş sayılır.”⁴

“Münaşıklara en ağır gelen namaz, yatsı ile sabah namazını cemaatle kılmaktır. Bunlardaki ecir bilen, sürünerek de olsa, cemaate gelir.”⁵

“Mü’minin nuru ve beyazlığı, abdest suyunun ulaştığı yere kadar varır.”⁶

“Kim güzelce abdest alırsa, o kimsenin günahları tırnaklarının altına varınca ya kadar bütün vücudundan çıkar.”⁷

“Müslüman veya mü’min bir kul abdest alır ve yüzünü yıkarsa, gözleri ile bakarak işlediği her günah abdest suyu veya suyun son damlası ile yüzünden çıkar.

1 Taberânî, el-Mu’cemu’s-Sağîr, hadis no: 107

2 İbn-i Mâce, Tahare: 4; Muvatta, Tahare: 36; Müsned, 5/363

3 Taberânî, el-Mu’cemu’s-Sağîr, hadis no: 794

4 Ebû Davûd, Salat, 45

5 Buharî

6 Müslim, Tahâret 40; Nesâî, Tahâret 109

7 Müslim, Tahâret 33; bk. Nesâî, Tahâret 84; İbni Mâce, Tahâret 6

İki elini yıkadığında, elleriyle tutarak işlediği her günah abdest suyu veya suyun son damlası ile ellerinden çıkar. Ayaklarını yıkadığı zaman, ayaklarıyla yürüyerek işlediği her günah abdest suyu veya suyun son damlası ile ayaklarından çıkar. Neticede o mü'min kul günahlardan temizlenmiş olur. ”⁸

“Şüphesiz ki benim ümmetim, kıyamet gününde, abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak olarak çağırılacaktır. Yüzünün nûrunu artırma-ya gücü yeten kimse bunu yapsın”⁹

“Sizden biriniz güzelce abdest alır –onu tastamam yapar– sonra da: Eşhedü en lâ ilâhe illallâhü vahdehü lâ şerîke leh. Ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlüh, derse, o kimseye cennetin sekiz kapısı açılır. O da dilediği kapıdan girer.”¹⁰

“İnsanlar ezan okumanın ve namazda birinci safta bulunmanın ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, sonra bunları yapabilmek için kur’a çekmek zorunda kalsalardı kur’a çekerlerdi. Şayet camide cemaate erken yetişmenin ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, birbirleriyle yarışa girerlerdi. Eğer yatsı namazı ile sabah namazındaki fazileti bilselerdi, emekleyerek ve sürünerek de olsa bu iki namaza gelirlerdi.”¹¹

“Ne dersiniz? Birinizin kapısının önünde bir nehir olsa da o kimse her gün bu nehirde beş defa yıkansa, kirinden bir şey kalır mı? Beş vakit namaz işte bunun gibidir. Allah beş vakit namazla günahları silip yok eder.”¹²

“Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı ise abdesttir.”¹³

“Büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe, beş vakit namaz ile iki cuma, aralarında işlenen küçük günahlara keffârettir.”¹⁴

“Bir Müslüman, farz namazın vakti geldiğinde güzelce abdest alır, huşû içinde ve rükûunu da tam yaparak namazını kılarsa, büyük günah işlemedikçe, bu namaz önceki günahlarına keffâret olur. Bu her zaman böyledir.”¹⁵

8 Müslim, Tahâret 32; bk. Tirmizî, Tahâret 2

9 Buhârî, Vudû’ 3; Müslim, Tahâret 35

10 Müslim, Tahâret 17; bk. Ebû Dâvud, Tahâret 65; Tirmizî, Tahâret 55

11 Buhârî, Ezân 9, 32, Şehâdât 30; Müslim, Salât 129

12 Buhârî, Mevâkît 6; Müslim, Mesâcid 283

13 Taberani, el-Mu’cemü’l-Evsat, 5/186, hadis no: 4361

14 Müslim, Tahâret 14

15 Müslim, Tahâret 7

“Sabah namazını kılan kimse Allah’ın himayesindedir. Dikkat et, ey Ademoğlu! Allah, bizzat himayesinde olan bir konuda seni sorguya çekmesin.”¹⁶

“Bir kimse evinde güzelce temizlenir, sonra Allah’ın farzlarından bir farzı yerine getirmek için Allah’ın evlerinden birine giderse, attığı adımlardan her biri bir günahı silip yok eder; diğer adımı da onu bir derece yükseltir.”¹⁷

“Ümmetim, abdestten dolayı yüzleri nurlu, el ve ayakları parlak olarak gelecekler. Ben havzın başına onlardan önce varacağım.”¹⁸

Namaz En Büyük Zikirdir

	Tekbir	Kamet	Besmele	Ezü Besmele	Sübhâne Rabbiye'l a'lâ	Sübhâne Rabbiye'l azîm	Semi'âllâhü lîmen hamideh
Sabah	28	1	4	2	24	12	4
Öğlen	59	1	10	3	60	30	10
İkindi	48	1	8	2	48	24	8
Akşam	33	1	5	2	30	15	5
Yatsı	59	1	10	4	60	30	10
Vitr	17	0	3	1	18	9	3
TOPLAM	244	5	40	14	240	120	40

	Rabbenâ lekel-hamd	Sübhaneke	Fatiha	Tahiyyat	Salli-Barik	Rabbena	Kunut Duaları	Selam	Zammı Sure
Sabah	4	2	4	2	2	2	0	4	4
Öğlen	10	3	10	5	3	3	0	6	10
İkindi	8	2	8	4	3	2	0	4	8
Akşam	5	2	5	3	2	2	0	4	5
Yatsı	10	3	10	5	4	3	0	6	10
Vitr	3	1	3	2	1	1	1	1	3
TOPLAM	40	13	40	21	15	13	1	25	40

Namazın Farzları

Namazın dışındakiler ve içindekiler olmak üzere 12 farzı vardır. Bunlardan herhangi birinin eksik olması halinde namaz sahih olmaz. Namazın dışındaki farzlarına şartları, içindeki farzlarına da rükünleri denir.

1. Namazın Şartları

Namazdan önce ve namaza hazırlık mahiyetindeki farzlara, namazın şartları denir. Bunlar altı tanedir:

Hadesten Taharet: Namaz kılacak kişinin abdestsiz olması halinde abdest alması, yıkanması gerekiyor ise, gusletmesi, bunlara gücü yetmediğinde ise, teyemmüm etmesi gerekir.

16 Müslim, Mesâcid 261-262

17 Müslim, Mesâcid 282

18 Müslim, Tahâret 39; bk. İbni Mâce, Zühd 36

Necasetten Taharet: Namaz kılanın üzerinde ve namaz kılacağı yerde namaza mani pislik bulunmamalıdır.

İstikbal-i Kible: Namazı Kâbe'ye yönelerek kılmak demektir. Kâbe'yi görenlerin bizzat kendisine, görmeyenlerin ise o cihete yönelerek namazlarını kılmaları gerekir.

Setr-i Avret: Namazda avret mahallinin örtülmesi demektir. Namazda erkeklerin en az diz kapağı ile göbeği arasını, kadınların ise, el, yüz ve ayağının dışındaki vücudunu örtmesi gerekir.

Vakit: Namazı vakti girdikten sonra kılmak gerekir.

Niyet: Namaz kılan kişinin, hangi namazı kıldığını bilmesi gerekir.

2. Namazın Rükünleri

Namazın varlığı kendine bağlı olan ve namazın mahiyetini oluşturan farzlarına namazın rükünleri denir. Bunlar altı tanedir:

İftitah Tekbiri: Namaza "Allahu Ekber" diye başlamak.

Kıyam: Namaz kılarken, gücü yeten kimselerin ayakta durması.

Kıraat: Namaz kılarken, ayakta bir miktar Kur'an-ı Kerim okumak.

Rükû: Namazda eller dizlere değecek şekilde eğilmek.

Secde: Namazda, ayaklar, dizler, eller ve alın ile burnun yere konulmasıdır.

Kade-i Ahire: Namazın sonunda teşehhüt miktarı oturmaktır.

SURELER ve DUALAR

Subhaneke: Sübhânekellâhümme ve bi hamdik ve tebârikesmük ve teâlâ ceddük (vecelle senâük)* ve lâ ilâhe ğayrük.

* Sadece cenaze namazlarında (ve teâlâ ceddük'ten sonra) eklenerek okunur.

Anlamı: Allah'ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka ilah yoktur.

Fatiha: El hamdü lillâhi rabbil âlemîn. Er rahmânir rahîm. Mâlikî yevmid dîn. İyyâke na'büdu ve İyyâke nesteyn. İhdinas sırâtal müstekîym. Sırâtal lezîne en'amte aleyhim ğayril mağdûbi aleyhim velad dâllin.

Anlamı: Hamd, alemlerin Rabbi, Rahman ve Rahim, din gününün maliki olan Allah'a aittir. (Ey Rabbimiz) Ancak sana kulluk ederiz, ve ancak senden yardım ve inayet dileriz. (Ya Rab!). Bizi doğru yola hidayet eyle. Kendilerine nimet verdiği mutlu kimselerin yoluna; o gazaba uğramışların ve o sapmışların yoluna değil.

Tahiyyat: Et-tahiyyâtü lillâhi vessalevâtü vettayyibât. Esselâmü aleyke eyyühen-Nebiyyü ve rahmetullâhi ve berakâtüh, Esselâmü aleynâ ve alâ ibâdillâhis-sâlihîn. Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Rasûlühü.

Anlamı: Dil ile, beden ve mal ile yapılan bütün ibadetler Allah'adır. Ey Peygamber! Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun. Selâm bizim üzerimize ve Allah'ın bütün iyi kulları üzerine olsun. Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed, O'nun kulu ve Peygamberidir.

Salli: Allâhumme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ salleyte alâ ibrahîme ve alâ âli ibrahîme inneke hamîdun mecîd.

Anlamı: Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ümmetine rahmet eyle; şerefini yücelt. İbrahim'e ve İbrahim'in ümmetine rahmet ettiğin gibi. Şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

Barik: Allâhumme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ bârekte alâ âli ibrâhîme inneke hamîdun mecîd.

Anlamı: Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed'in ümmetine hayır ve bereket ver. İbrahim'e ve İbrahim'in ümmetine verdiğin gibi. Şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

Rabbena Atina: Rabbenâ âtina fid'dunyâ haseneten ve fil'âhirati haseneten ve kınâ azâbennâr.

Anlamı: Allah'ım! Bize dünyada iyilik ve güzellik, ahirette de iyilik, güzellik ver. Bizi ateş azabından koru.

Rabbenağfirli: Rabbenâğfirli ve li-vâlideyye ve lil-Mu'minine yevme yekûmu'l hisâb.

Anlamı: Ey bizim Rabbimiz! Beni, anamı ve babamı ve bütün mü'minleri hesap gününde bağışla.

Zammı Sure: Namazda okunabilen sureler olabildiği gibi herhangi bir surenin bir kısmı veya tamamı da olabilir.

Kunut Duaları: Allâhümme innâ nesteînüke ve nestağfirüke ve nestehdik. Ve nü'minü bike ve netûbü ileyk. Ve netevekkelü aleyke ve nüsni aleykel-hayra kül-lehü neşkürüke ve lâ nekfürüke ve nahleu ve netrükü men yefcürük.

Allâhümme iyyâke na'büdü ve leke nüsalli ve nescüdü ve ileyke nes'a ve nahfidü nercû rahmeteke ve nahşâ azâbeke inne azâbeke bilküffâri mülhık.

Anamları: Allah'ım! Senden yardım isteriz, günahlarımızı bağışlamamı isteriz, razı olduğun şeylere hidayet etmeni isteriz. Sana inanırız, sana tövbe ederiz. Sana güveniriz. Bize verdiğin bütün nimetleri bilerek, seni hayır ile överiz. Sana şükrederiz. Hiçbir nimetini inkâr etmez ve onları başkasından bilmeyiz. Nimetlerini inkâr eden ve sana karşı geleni bırakırız.

Allah'ım! Biz yalnız sana kulluk ederiz. Namazı yalnız senin için kılarız, ancak sana secde ederiz. Yalnız sana koşar ve sana yaklaştıracak şeyleri kazanmaya ça-

lışırız. Rahmetinin devamını ve çoğalmasını dileriz. Azabından korkarız, şüphesiz senin azabın kâfirlere ve inançsızlara ulaşır.

Tekbir: Allâh-ü Ekber.

Anlamı: Allah en büyüktür.

Besmele: Bismillahirrahmanirrahîm.

Anlamı: Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile.

Eûzu Besmele: Eûzu billahi mineş-şeytânirracîm. Bismillahirrahmanirrahîm.

Anlamı: Kovulmuş Şeytan'ın şerrinden Allah'a sığınırım. Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile.

Sübhâne Rabbiye'l a'lâ (Secde): Ey Yüce Rabb'im! Seni bütün noksan sıfatlardan tenzih ederim.

Sübhâne Rabbiye'l azîm (Rükû): Ey büyük Rabb'im! Seni bütün noksan sıfatlardan tenzih ederim.

Semi'allahü limen hamideh: Allah kendisine hamdedenleri işitti.

Rabbenâ lekel-hamd: Ey Rabb'imiz! Her çeşit hamd ancak sanadır.

Selam: Esselâmu Aleyküm ve Rahmetüllâh.

Anlamı: Allah'ın selamı ve rahmeti üzerinize olsun.

Kamet:

Allâh-ü Ekber, Allâh-ü Ekber. Allâh-ü Ekber, Allâh-ü Ekber. Eşhedü en lâ ilâhe illallah, Eşhedü en lâ ilâhe illallah. Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah, Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah. Hayye ale's-salâh, Hayye ale's-salâh. Hayye ale'l-felâh, Hayye ale'l-felâh. Kad Kâmeti's Salâh, Kad Kâmeti's Salâh. Allâh-ü Ekber, Allâh-ü Ekber. Lâ ilâhe illallah.

Anlamı: Allah en büyüktür. (4 kere)

Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. (2 kere)

Şahitlik ederim ki Muhammed, Allah'ın elçisidir. (2 kere)

Haydi namaza. (2 kere) Haydi kurtuluşa. (2 kere)

Allah en büyüktür. (2 kere) Allah'tan başka ilah yoktur. (1 kere)

Ezan Duası:

Allahumme Rabbe hazihi'd-da'veti't-tamme. Vesselatil kaimeti ati Muhammedenil vesilete vel fazilete ved-dereceter-refiah. Vebashu makamen Mahmudenillezi veadteh. İnneke la tühlifü'l-miad.

Anlamı: Ey şu tam davetin ve vakti gelen namazın sahibi olan Rabbim! Muhammed aleyhisselama şefa'at vesilesini ve üstünlüğünü ver. Ve O'nu kendisine vadettiğin makam-ı mahmuda ulaştır.

TEVBE-İSTİĞFAR DUASI

Önce Güzelce bir Tövbe etmeliyiz;

Tevbe Ya Rabbi estağfirullah! Tevbe Ya Rabbi estağfirullah! Tevbe Ya Rabbi estağfirullah!

“Estağfirullâhel’aziyme ve etûbi ileyh, Estağfirullâhel’aziyme ve etûbi ileyh,
Estağfirullâhelaziymel’kerimellezî lâ ilahe illâ hû. ELHayyel’Kayyûme ve etûbu ileyh.

Tevbete abdin zâliminlinefsihî la yemlükü linefsihimevten ve lâ hayâten vela nüşûra.

Ve es’elühüttevbetel’mağfirete vel’hidâyete lenâ innehü Hüvet TevvâbûrRahiyem.

Meali: “Ya rabbi! Bu ana gelinceye kadar benim elimden, dilimden, gözüm-den, kulağımdan, ayağımdan ve elimden bilerek veya bilmeyerek meydana gelen bütün günah ve hatalarıma tövbe ettim, pişman oldum. Küfür, şirk, isyan, günah ve kusur her ne türlü hâl vaki oldu ise, cümlesine tövbe ettim, pişmanlık duydum. Bir daha yapmamaya azm ü cezm ü kast ettim. Sen bu tövbemi kabul eyle. Nefsime uyup, şeytana tabi olup da aynı günah ve kusurları bir daha tekrar etmeme imkân verme, yâ Rabbi.

Bir daha iman ve ikrar ediyorum ki, Peygamberlerin evveli Âdem Aleyhisselâm, ahiri ise Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm, bu ikisi arasında her ne kadar peygamber gelip geçtiyse, Bunların cümlesine inandım, iman ettim, hepsi de hak tır ve gerçektir. Bütün peygamberlere, onlara gönderilmiş olan İlâhi kitaplara ve içindeki emirlere şeksiz ve şüphesiz iman ettim, dilimle ikrar, kalbimle tasdik ediyorum ve yine iman ve ikrar ediyorum ki en son kitap Kur’ân-ı Azimüşşân ve en son Peygamber de Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm’dır.”

İstiğfar Duasının Ardından Amentü Duası Okunmalı

“Amentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve Rusulihi ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi, hayrihî ve şerrihî minellâhi teâlâ ve'l-bâsü bade'l-mevt. Hakkun, eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resûlüh.”

Anlamı: Allâh-ü Te'âlâ'ya, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allâh-ü Te'âlâ'nın yaratmasıyla olduğuna inandım.

Öldükten sonra dirilmek de haktır. Ben şahadet ederim ki, Allâh-ü Te'âlâ'dan başka ilâh yoktur. Ve yine şahadet ederim ki, Muhammed (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) O'nun kulu ve peygamberidir.

Sonrasında Tevekkül Edilmeli

“Bismillahi, tevekkeltü alallahi, la havle ve la kuvvete illa billah”

“Ben Allah’a tevekkül ettim, güç ve kuvvet sadece Allah’ın lütuf ve ihsânıyladır”

“Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm”

“Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah’ın yardımıyla elde edilir.”

İhlas Suresi Okunuşu (Türkçe) 3 Defa Okunacak

Kul huvellâhu ehad. Allâhussamed. Lem yelid ve lem yûled. Ve lem yekun lehû kufuven ehad.

Anlamı: Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın ismiyle. De ki; O Allah bir tektir. Allah eksiksiz, sameddir (Bütün varlıklar O’na muhtaç, fakat O, hiçbir şeye muhtaç değildir). Doğurmadı ve doğurulmadı. O’na bir denk de olmadı.

Felak Suresi Okunuşu (Türkçe)

Kul, euzu birabbil felâk, min şerri ma hâlak, ve min şerri gasikin iza vakab, ve min şerrin neffasâti fil ukad, ve min şerri hâsidin iza hased.

Anlamı: 1-2-3-4-5. De ki: “Yaratmış şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden, düşümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım.”

Nas Suresi Okunuşu (Türkçe)

Kul, euzu birabbîn nâs, melikîn nâs, ilâhîn nâs, min şerril vasvasil hannas, ellezi yuvesvisu fi sudûrin nâs, minel cinneti ven nâs.

Anlamı: 1-2-3-4-5-6. De ki: *“Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik’ine, insanların İlah’ına sığınırım.”*

Fatiha Suresi Okunuşu (Türkçe)

“Bismillahirrahmanirrahim, Elhamdulillâhi rabbil’alemin, Errahmânir’rahim, Mâlikî yevmiddin İyyâke na’budu Ve İyyâke neste’in, İhdinessirâtal mustakîm, Sirâtallezine en’amte aleyhim Ğayrılmağdûbi aleyhim ve leddâllîn”

Anlamı: Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla, Hamd, **Âlemlerin** Rabbi, Rahman, Rahim, Hesap ve ceza gününün maliki Allah’a mahsustur. Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine ve sapkınlarınkine değil.

Ayetel Kürsi Okunuşu (Türkçe)

“Bismillahirrahmanirrahim, Allahû lâ ilâhe illâ hûvel hayyûl kâyyum, lâ te’huzûhu sinetûv velâ nevm, lehu mâ fis semâvati ve mâ fil ârd, men zellezi yeşfeu indehu illâ bi iznih, ya’lemû mâ beyne eydihim ve mâ halfehûm, ve lâ yûhiytune bi şey’im min ilmihi illâ bi mâ şa’, vesîâ kûrsiyyûhûs semavati vel ârd, ve lâ yeudûhu hifzuhûma ve hûvel aliyyûl azim.”

Anlamı: Allah, O’ndan başka tanrı yoktur; diridir, her şeyin varlığı O’na bağlı ve dayalıdır. Ne uykusu gelir ne de uyur. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O’nundur. O’nun izni olmadıkça katında hiçbir kimse şefaât edemez. Onların önlerinde ve arkalarında olanları O bilir. O’nun ilminden hiçbir şeyi -dilediği müstesna- kimse bilgisi içine sığdıramaz. O’nun kürsüsü gökleri ve yeri içine almıştır. Onları korumak kendisine zor gelmez. O yücedir, mutlak büyüktür.

İstedığınız Gibi Dualar Edebilirsiniz. Allah Teâlâ’nın Hazinesi Sonsuzdur.

İsteyenler Kendi İstek ve Zorluklarına Karşı Dua Edebilirler

ELHAMDÜLİLLAHİ RABBİL ALEMİN! -. Âlemlerin rabbine hamdolsun!

Allah'ım verdiğin nimetlere hamd olsun şükürler olsun. Üzerimizdeki nimetlerini arttır eksiltme. Ruhumu, aklımı ve bedenimi sen koru. Ömrümü Hayırlı eyle, Ahiretimi hayırlı eyle, kazancımı bol ve bereketli eyle. Bolca verdiğin nimetlerden senin yolunda bolca harcamayı nasip eyle.

Müslüman doğduk, **Müslümanca yaşamayı ve Müslümanca**, iman la Kur'an la kelimeyi tevhid ve kelimeyi şahadet le son nefesimi vermeyi nasip eyle. Kabrimizi cennet bahçelerinden bir bahçe daimî mekânımızı cennet eyle, cennete de peygamber efendimiz (sav) komşu eyle.

Dehşetli din gününün zorluklarından, azabından, **sıkıntılarından**, cehennem ateşinden Sen koru Allah'ım. Peygamber Efendimizin (sav) sancağı altında toplanmayı, Kevser havuzundan kana kana içmeyi, hesapsız sıratı geçip Cennetinle Cemalinle müşerref olmayı, Cennette de Peygamber Efendimiz (sav) komşu olmayı nasip eyle Allah'ım.

Kelim-i Tevhid Okunuşu: “La İlahe İllallah, Muhammedün Resulullah”

Anlamı: “Allah’tan başka ilah yoktur. Hz. Muhammed (sav) Allah’ın Peygamberidir.”

Kelime-i Şehadet Okunuşu (Türkçe)

“Eşhedü En Lâ İlähe İllallah Ve Eşhedü Enne Muhammeden Abdühü Ve Resûlü”

Kelime-i Şehadet Anlamı;

“Ben şehadet ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur. Ve yine şehadet ederim ki, Muhammed aleyhisselam Onun kulu ve resulüdür.”

“Allah'ım Peygamberin Muhammed'in senden istediği hayırlı şeyleri biz de senden istiyoruz. Peygamberin Muhammed'in sana sığındığı kötü şeylerden biz de sana sığınıyoruz. Yardım sendendir ve varış sanadır. Güç ve kuvvet sadece senin yardımınıdır.”¹⁹

19 Tirmizi, Deavat, 88

Allah'ım Her türlü hastalık ve dertten, musibetten, fitneden, fesattan, dedikodudan, iftiradan sana sığınırım.

Allah'ım dert verip derman aratma. Şüphesiz ki senin her şeye gücün yeter. Dilediğin dilediğin anda olur, engellemeye hiç kimsenin gücü yetmez. Dilemediğini de hiç kimsenin yapmaya gücü yetmez. Varsın, Bir sin, yerin göğün, din (Ahiret) gününün, Cennetin, Cehennemin, tüm yaratılmışların tek sahibi sensin Allah'ım.

İmanımı arttır, ilmimi arttır, rızıkımı arttır Allah'ım. Kimselere muhtaç etme, kimselerin yanında mahcup etme Allah'ım. Faizin her türlüşünden sana sığınırım başta faizli borçlarım olmak üzere tüm borçlarımı en kısa zamanda ödemeyi nasip eyle Allah'ım. Üzerimdeki kul haklarını bir an önce ödemeyi nasip eyle.

Anama, Babama rahmet eyle, günahlarını affeyle, onların kabirlerini cennet bahçelerinden bir bahçe mekânlarını cennet eyle cennette de Peygamber efendimiz Muhammed Mustafa (sav) komşu eyle.

Hayırlı bir nesil nasip eyle, neslimi Salihlerden eyle Allah'ım.

Allah'ım yakın akrabalarım, uzak akrabalarım, yakın komşularım, uzak komşularım, yakın arkadaşlarım, uzak arkadaşlarım, imanlı, mü'min olarak ahirete irtihal etmiş olanlara rahmet eyle, merhamet eyle, onları affeyle, Kabirlerini cennet bahçelerinden bir bahçe mekânlarını cennet eyle Allah'ım.

Allah'ım yakın akrabalarım, uzak akrabalarım, yakın komşularım, uzak komşularım, yakın Arkadaşlarım, Uzak arkadaşlarım, hidayete muhtaç olanlara hidayet nasip eyle. Islaha muhtaç olanları ıslah eyle, sen bize yardım eyle Allah'ım. Mü'min çocuklara, Mü'min kadınlara, Mü'min erkeklere yardım eyle Allah'ım.

Anasız babasız kalmış, evsiz yurtsuz kalmış, aç kalmış, açıkta kalmış, ülkele-
rinde zulüm gören, ülkelerinden kovulmuş, savaş ortasında kalmış, türlü türlü hastalıklara yakalanmış, **türlü türlü zorluklar içinde kalmış**, haksızlıklara uğramış, yalan yanlış hayal ürünü iftiralara uğramış, zindanlara düşmüş Mü'min çocuklara, mümin kadınlara, Mü'min erkeklere yardım eyle Allah'ım. Sen bize yardım eyle Allah'ım.

Tabi afetlerin vereceği zararlardan, vahşi hayvanların (mahlûkatın) vereceği zararlardan, zehirli hayvanların (mahlûkatın) vereceği zararlardan, Yangınlar, Depremler, sel baskınlarından, dolu, şiddetli fırtına, tsunami, gibi daha bilmediğimiz ne tür afet varsa tümünün vereceği zararlardan sana sığınırım sen muhafaza eyle Allah'ım. Her türlü zararlı mikroplardan, virüslerden bakterilerde daha bilmediğimiz ne türlü zararlı mahlûkat varsa onlardan gelebilecek zararlardan sana sığınırım Allah'ım. Sen muhafaza eyle Allah'ım.

Şeytanın şerrinden, vesveselerinden, Şeytanlaşmış insanların şerrinden, sana sığınırım Allah'ım.

Hainlere, Zalimlere, Münafıklara, Kâfirlere, fitnecilere, fesatçılara, düşmanlara fırsat verme Allah'ım. Her türlü kötülük hainlik ve şer düşünenlerini uygulamalarına fırsatı verme Allah'ım. Onların Başlarına döndür Allah'ım. Sen bize yardım et Allah'ım.

Allah'ım şer ve kötü düşüncelerini başlarına çevir Allah'ım. Mü'minleri ve mazlumların intikamını al Allah'ım. Mü'minlere, Mazlumlara tuzak kuranlara fırsat verme Allah'ım tuzaklarını başlarına döndür Allah'ım.

Bunaklık derecesine kadar ihtiyarlıktan sana sığınırım. Aklımı ruhumu bedenimi sen koru Allah'ım Kocamışlığın (ihtiyarlığın) dertlerinden sıkıntılarından hastalıklarından zorluklarından sana sığınırım.

Fakirliğin (Fukaralığın) sıkıntılarından, zorluklarından, dertlerinden sana sığınırım Allah'ım Kimselere muhtaç etme, kimselerin yanında mahcup etme Allah'ım.

Dertlilere deva hastalara şifa ver Allah'ım. Borçlulara en kısa zamanda borçlarını ödemeyi nasip eyle Allah'ım

Ülkemizi ve milletimizi iç ve dış düşmanlara ve hainlerin emellerine ulaşmalarına karşı, kahramanca, gece gündüz demeden canları pahasına mücadele eden, ordumuz mensuplarına ve tüm güvenlik güçlerimize güç kuvvet ver Allah'ım. Geçmişten geleceğe bu uğurda mücadele ederken gazi olmuş Gazilerimizin, ölmüşlerine rahmet eyle onları affeyle, Hayatta olanlara da yardım eyle olanlara merhamet eyle lütfeyle. Geçmişten geleceğe tüm şehitlerimizin makamlarını ali eyle makamlarını yüce eyle Allah'ım

Mu'minlerin yaşadığı ülkeleri yönetenlere, seçilmişler ve atanmışların senin razı olduğun/olacağın şekilde karar vermelerini nasip eyle. Hidayete muhtaç olanlara hidayet nasip eyle. Islaha muhtaç olanları ıslah eyle Allah'ım. Milletimize ve tüm mü'minlere İslam şuuru ile hareket etmeyi, yaşamayı nasip ve müyesser eyle Allah'ım. Hakkımızda ve tüm mü'minler hakkında karar verme yetkisinde, seçilmiş ve atanmış olanlarında adaletle, adil ve hakka uygun karar vermelerini diliyorum nasip eyle Allah'ım.

Tekraren (Tekrar Tekrar Her Gün Defalarca) İstiğfar Duası

Önce Güzelce Bir Tövbe Etmeliyiz;

Tevbe Ya Rabbi estağfirullah! Tevbe Ya Rabbi estağfirullah! Tevbe Ya Rabbi estağfirullah!

“Estağfirullâhel'aziyme ve etûbi ileyh, Estağfirullâhel'aziyme ve etûbi ileyh,

Estağfirullâhelaziyem'kerimellezî lâ ilahe illâ hû. ELHayyel'Kayyûme ve etûbu ileyh.

Tevbete abdin zâlimin linefsihî la yemlûkü linefsihimevten ve lâ hayâten vela nûşûra.

Ve es'elühüttevbetel'mağfirete vel'hidâyete lenâ innehü Hüvet Tevvâbürrahiyim.

Meali: “Ya rabbi! Bu ana gelinceye kadar benim elimden, dilimden, gözüm-den, kulağımdan, ayağımdan ve elimden bilerek veya bilmeyerek meydana gelen bütün günah ve hatalarıma tövbe ettim, pişman oldum. Küfür, şirk, isyan, günah ve kusur her ne türlü hâl vaki oldu ise, cümlesine tövbe ettim, pişmanlık duydum. Bir daha yapmamaya azm ü cezm ü kast ettim. Sen bu tövbemi kabul eyle. Nefsime uyup, şeytana tabi olup da aynı günah ve kusurları bir daha tekrar etmeme imkân verme, yâ Rabbi.

Allah'ım Çocukluğumdan bu ana kadar bilerek ya da bilmeyerek işlemiş olduğum her türlü günah, şirk, küfür, isyan ve daha bilmediğim ne varsa ben onların cümlesinden tövbe ettim. Bundan sonraki ömrümde her türlü günah, şirk, küfür, isyan ve daha bilmediğim ne varsa onları işlemekten sana sığınırım. Sen yardım et Allah'ım.

Allah'ım âcizane ben senden razıyım senin rızanı diliyorum Allah'ım

Allah'ım âcizane ben senden razıyım senin rızanı diliyorum Allah'ım

Allah'ım âcizane ben senden razıyım senin rızanı diliyorum Allah'ım

Sana Layık bir kul olmayı, Peygamberimiz Muhammed Mustafa (sav) layık bir ümmet olmayı nasip eyle

Seni sevenler ile sevdiklerin arasına beni de dâhil eyle Allah'ım

Tövbelerimizi, dualarımızı, hayır ve ibadetlerimizi ve senin rızan adına her ne yapmışsak onların cümlesini kabul ve makbul eyle Allah'ım. Sevdiklerin hürmetine, seni sevenler hürmetine, Kutsal günler kutsal geceler hürmetine, evliyalar hürmetine, sahabe efendilerimiz hürmetine, Kâbe de yapılmış kabul edilmiş dualar hürmetine, Arafat ta yapılmış, müzdelife (Meş'ar-i Haram'da) de yapılmış, Mekke-i Mükەرreme de yapılmış, Medine-i Münevvere de yapılmış ve dünyanın çeşitli yerlerinde yapılmış, kabul edilmiş dualar hürmetine, Kutsal kitaplar hürmetine, peygamberler hürmetine, hassaten **Kur'an-ı Kerim** (Kur'âni 'Azîmî's-şân) hürmetine, Hassaten peygamberimiz efendimiz Muhammet Mustafa (sav) hürmetine kabul eyle makbul eyle Allah'ım.

Bakara Suresi 201. Ayet

"Veminhum men yekûlu rabbenâ âtinâfiddunyâ hasanetenvefi-l-âhirati hase-
neten vekinâ azâbe-nnâr(i)"²⁰

Anlamı: "Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik (ver) ve bizi ateşin azabından koru."

*"Allah'ım! Rahmetinin gereklerini, mağfiretinin sürekliliğini, her türlü günah-
tan uzak ve salim olmayı, her türlü iyilik ve nimetlerini, cennete girerek felaha
ermeyi, yardımınla cehennem ateşinden kurtulmayı istiyorum."*²¹

*"Rabbimiz! Hesap kurulacağı gün beni, anamı, babamı ve müminleri bağışla"*²²

*Allah, İman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sabit bir sözle
sağlamlaştırır, zalimleri ise saptırır. Ve Allah dilediğini yapar.*²³

20 Bakara Suresi 201. Ayet

21 Hâkim, Deavât, No:1925

22 İbrahim, 14/41

23 İbrahim suresi 27

“Allah’ım Bizi bağışla bize merhamet eyle, (ibadetlerimizi, hayır ve hasenatımızı, dualarımızı) kabul eyle, bizi cennete koy, bizi cehennemden azad eyle, bütün işlerimizi ıslah eyle.”²⁴

“Allah’ım senden istenen şeylerin hayırlısını, Duanın hayırlısını, kurtuluşun hayırlısını, işlerin hayırlısını, sevabın hayırlısını hayatın hayırlısını, ölümün hayırlısını istiyorum.”²⁵

YA RABBİ!

Senden senin güzel isimlerin hürmetine istiyor ve yalvarıyoruz.

“RAHMAN” isminle dünyadaki sıkıntılarımızı gider.

“RAHİM” isminle ahirette yardımcımız ol.

“GAFFAR” isminle günahlarımızı bağışla.

“TEVVAB” isminle tövbelerimizi kabul eyle.

“REZZAK” isminle Maddi Manevi rızıklarımıza bereket eyle.

“FETTAH” isminle hakkımızda hayırlı kapılar aç, isminle her türlü sıkıntıları gideren. Her türlü sıkıntılarımız gider.

“ŞAFİ” isminle maddi-manevi hastalıklarımıza şifa ver.

“MUCİP” isminle dualarımızı kabul eyle.

“AMİN AMİN AMİN YA RABBE’L ALEMİN”

Hız. Yunus’un (as) Her Derde Deva Olacak Duası

Okunuşu: La ilahe illa ente sübhaneke inni küntü minezzalimin

Anlamı: Senden başka ilah yoktur. Sen eksikliklerden uzaksın ve yücesin. Ben zalimlerden oldum!

Hız. Yunus’un Duasının Faydaları

Bu dua, Yüce Allah’ın ihsanına vesile olur. Bu dua, sıkıntı ve darlığın giderilmesine vesile olur. Bu dua okunduğunda, kişiyi en zor hallerden kurtaracağı umulur.

²⁴ İbn Ebû Şeybe, Duâ 135, No:29342

²⁵ Hâkim, Deavât, No:1925

Hız. Eyyup (as)

Okunuşu: *Rabbi,Enni messeniye'd-durru ve ente erhamü'r-rahımin."*

Anlamı: Ya Rabbi bana zarar dokundu ve sen, merhametlilerin en merhametlisin."

Bu duayı fiziki bir hastalığı olanlar okuyabileceği gibi, Fiziki bir hastalığı olmayanlarda günahlarını bir hastalık sayarak günahlardan kurtulmak niyetiyle okuyabilir.

Bakara Suresi 201. Ayet

Okunuşu: "Veminhum men yekûlu rabbenâ âtinâfiddunyâ hasanetenvefi-lâhirati haseneten vekınâ azâbe-nnâr(i)"

Anlamı: "Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik (ver) ve bizi ateşin azabından koru."

Âl-İ İmrân Suresi 189-194. Ayetlerin Okunuşu ve Meali:

Âli İmrân 189 : Ve lillâhi mulkus semâvâtı vel ard(ardı), vallâhu alâ kulli şey'in kadîr(kadîrun).

Göklerin ve yerin hükümleri Allah'ındır. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

Âli İmrân 190: İnne fı halkıs semâvâtı vel ardı vahtilâfil leyli ven nehâri le âyâtın li ulîl elbâb(ulîl elbâbı).

Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.

Âli İmrân 191: Ellezîne yezkurûnallâhe kıyâmen ve kuûden ve alâ cunûbihim ve yetefekkerûne fı halkıs semâvâtı vel ard(ardı), rabbenâ mâ halakte hâzâ bâtlâ(bâtılan), subhâneke fekinâ azâben nâr(nârı).

Onlar ayakta, otururken ve yarıları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. "Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru" derler.

Âli İmrân 192: Rabbenâ inneke men tudhîlin nâre fe kad ahzeyteh(ahzeytehu), ve mâ liz zâlimîne min ensâr(ensârin).

“Rabbimiz! Sen kimi cehennem ateşine sokarsan, onu rezil etmişsindir. Zalimlerin hiç yardımcıları yoktur.”

Âli İmrân 193: Rabbenâ innenâ semî'nâ munâdiyen yunâdî lil îmâni en âminû bi rabbikum fe âmennâ, rabbenâ fagfir lenâ zunûbenâ ve keffir annâ seyyiâtinâ ve teveffenâ meal ebrâr(ebrâri).

“Rabbimiz! Biz, ‘Rabbimize iman edin’ diye imana çağıran bir davetçi işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla. Kötülüklerimizi ört. Canımızı iyilerle beraber al.”

Âli İmrân 194: Rabbenâ ve âtinâ mâ vaadtenâ alâ rusulike ve lâ tuhzinâ yevmel kıyâmeh(kıyâmeti), inneke lâ tuhliful mîâd(mîâde).

“Rabbimiz! Peygamberlerin aracılığı ile bize va'dettiklerini ver bize. Kıyamet günü bizi rezil etme. Şüphesiz sen, va'dinden dönmezsın.”

Fâtır Suresi 18. Ayet

Okunuşu: “Velâ teziru vâziratun vizra uhrâ(c) ve-in ted'u muşkaletun ilâ himlihâ lâ yuhmel minhu şey-un velev kâne zâ kurbâ(k) innemâ tunziru-lleżîne yahşevne rabbehum bilgaybi veekâmû-ssalâ(te)(c) vemen tezekkâ fe-innemâ yetezekkâ linefsih(i)(c) ve-ila(A)llâhi-lmasîr(u)”

Anlamı: Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenip çekemez. Yükü ağır olan onun taşınması için (başkasını) **çağırsa** (ve o kişi kendisinin) en yakını bile olsa (onun günah) ağırlığından (kendisine) bir şey yüklenemez. Sen ancak görmediği halde (gaybi hasyetle) Rablerinden korkanları ve namazı dosdoğru kılanları uyarırsın. Kim (küfür ve kötülükten) temizlenirse o sadece kendisi için temizlenir. Dönüş Allah'adır.

MÜ'MİNLERİN VASIFLARI

1. Allah'ın adı anıldığında kalpleri ürperirler. / Enfal-2
2. Allah'a asla şirk koşmazlar. / Furkan-68
3. Namuslarını (ırzlarını) korurlar. / Furkan-68
4. (Hiçbir türlü) zinaya asla yaklaşmazlar. / Mü'minun-5
5. Namazlarını huşu içinde ve doğru olarak kılarlar. / Mü'minun 2,9
6. Anne ve babalarına "öf" bile demezler. / İsra-23
7. Boş şeylerden tümüyle yüz çevirirler. / Mü'minun-3
8. Mallarıyla ve canlarıyla cihad ederler. / Tevbe-5
9. Asla zanda bulunmazlar. / Casiye-24
10. Cahillerle asla tartışmazlar. / Furkan-63
11. Kınayıcının kınamasından korkmazlar. / Maide-54
12. Asla yalan söylemezler. / Mü'minun-8
13. Emanetlerine ihanet etmezler. / Bakara-177
14. Söz verdiklerinde sözünde dururlar. / Bakara-177
15. Zekâtlarını hakkıyla verirler. / Bakara-177
16. Yetimin hakkını asla yemezler. / Nisa-2
17. Yolda kalmışlara yardım ederler. Bakara-177
18. Kâfirlere karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidir. / Fetih-29
19. İnsanların kusurlarını affederler. / Al-i İmran-135
20. Yalnızca Allah'a dayanıp güvenirler. / Tevbe-20
21. Kâfirler ile Allah yolunda savaşır. A.imran-28
22. Darlıkta da bollukta da infak ederler. A.İmran-133
23. Kızdıkları zaman öfkelerini yenerler. A.İmran-133
24. Başkalarının ilahlarına sövmezler. En'am-108
25. Haksız yere bir cana kıymazlar. / En'am-151

26. Allah'ın ayetlerini az bir pahaya satmazlar. / Al-i İmran-199
27. Hakkı bile bile gizlemezler. / Bakara-44
28. İnananlara 'sen mü'min değilsin' demezler. / Nisa-94
29. Resullerden hiçbirini birinden ayırt etmezler. / Bakara-136
30. Yeryüzünde alçak gönüllü olarak yürürler. / Furkan-63
31. Ölçüyü ve tartıyı doğru olarak yaparlar. / En'am-52
32. Helal ve temiz olan şeylerden yerler. / Bakara-168
33. Asla yalan şahitlik yapmazlar. / Furkan-72
34. Dillerini eğip bükerek (geveliyerek) konuşmazlar. / Nisa-135
35. İnsanlar arasında adaletle hükmederler. / En'am-151
36. Yoksulluk yüzünden evlatlarını öldürmezler. / En'am-151
37. Yeminlerini hiçbir zaman bozmazlar. / Nahl-91
38. Adaklarını yerine getirirler. / İnsan-7
39. Allah'ın ahdini yerine getirirler, anlaşmayı bozmazlar. / Ra'd-20
40. Yakınlarına (akrabalarına) yardım ederler. / Bakara-177
41. Yolda kalmışlara ve hastalara yardım ederler. / Bakara-177
42. Yoksullara ve esir düşenlere yardım ederler. / Bakara-177
43. Zorda, darda ve savaş anlarında sabrederler. / Bakara-177
44. Verilen rızıktan yerli yerince harcarlar. / Enfal-3
45. Geceleri az uyurlar. / Zariyat-17
46. O gün yüzlerindeki secde izi ile tanınırlar. / Fetih-29
47. İnsanlara iyiyi emreder, kötülükten de alıkoşur. / Enfal-71
48. Açıklanınca hoşlarına gitmeyecek şeyleri sormazlar. / Maide-101
49. Yapacakları işlerde kendi aralarında danışırlar. / Şûra-38
50. Gerçekten felaha kavuşanlardır. / Mü'minun-1

Ahzab, 33/70-71: Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve doğru söz söyleyin. Böyle davranırsanız, Allah işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allah ve Resulüne itaat ederse, büyük bir kurtuluşa ermiş olur.

Furkân Suresi-72 : Yine anılan o iyi kullar, asılsız şeylere şahitlik etmezler; boş ve mânasız davranışlarla karşılaştıklarında onurluca çekip giderler.

Furkân Suresi-73: Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığında o âyetler karşısında körler ve sağırlar gibi bilinçsizce davranmazlar.

Furkân Suresi- 74: Onlar, “Ey rabbimiz!” derler, “Bize mutluluk getirecek eşler ve çocuklar bahşet; bizi günahattan sakınanlara öncü yap!”

Furkân Suresi - 75: İşte bunlar, zorluklara katlanmalarının karşılığı olarak cennet konağıyla ödüllendirilecek, orada sağlık ve esenlik dilekleriyle karşılanacaklar.

Furkân Suresi-76: Orada sonsuzca yaşayacaklar. Ne güzel bir yerleşme ve kalma yeri!

Furkân Suresi-77: “De ki: (Ey insanlar!) “Kulluğunuz ve niyazınız olmasa Allah size ne diye değer versin! (Ey inkârcılar!) Siz O’nun dinini yalan saydığınız için bunun günahı artık yakanızı bırakmayacak!”

Yalan, insanların birbirine düşmesine, toplumdaki ahengin bozulmasına sebep olduğu için, çok çirkin bir fiil olarak kabul edilmiştir. Dinimiz, yalan söylemeyi haram kılmış, dünyada da ahirette de huzur, mutluluk ve kurtuluşun doğru söylemekte olduğunu bildirmiştir. Atalarımız: **“Yalancının mumu yatsıya kadar yanar”** derken önemli bir gerçeğe işaret etmişlerdir. Yalan, sahibini utandırır, rezil eder. Kişinin yalancı olduğu bir kere anlaşıldı mı, söylediği doğru sözlere de inanılmaz.

Yalan Söylemek ile İlgili Hadisi Şerifler...

• Size Büyük Günahların En Büyüğünü Söyleyeyim mi?

Abdurrahman b. Ebû Bekre’nin naklettiğine göre, babası (Ebû Bekre) (ra) şöyle anlatmaktadır:

“Resûlullah (sav) üç kere, **‘Size büyük günahların en büyüğünü söyleyeyim mi?’** buyurdu.

‘Evet söyle yâ Resûlallah!’ dedik.

Bunun üzerine Resûlullah, **‘Allah’a ortak koşmak ve anne-babaya saygısızlık/kötülük etmektir.’** buyurdu.

Sonra arkasına yaslanmış hâldeyken doğruldu ve şöyle dedi: **‘Dikkat edin (bir de) yalan söylemek ve yalancı şahitlik yapmaktır. Dikkat edin (bir de) yalan söylemek ve yalancı şahitlik yapmaktır.’** Bu cümleyi o kadar çok tekrarlardı ki ‘Susmayacak.’ dedim.”²⁶

- **Mümin Yalancı Olur Mu?**

Safvan İbnu Süleym (ra) anlatıyor: **“Ey Allah’ın Resulü! dedik, mü’min korkak olur mu?”**

“Evet!” buyurdular. **“Peki ci cimri olur mu?”** dedik, yine:

“Evet!” buyurdular. Biz yine:

“Peki yalancı olur mu?” diye sorduk. Bu sefer: “Hayır! Buyurdular.”²⁷

- **Allah (c.c) Katında İsmi Ne Diye Kaydedilecek?**

İmam Malik’e ulaştığına göre, İbnu Mes’ud (ra) şöyle demiştir: “Kul yalan söylemeye ve yalan söyleme niyetini taşımaya devam edince bir an gelir ki, kalbinde önce siyah bir nokta belirir. Sonra bu nokta büyür ve kalbinin tamamı siyah olur. Sonunda Allah nezdinde “yalancılar” arasına kaydedilir.”²⁸

- **Yazıklar Olsun O Kimseye!**

Hakim babası ve dedesi tariki ile anlatıyor: **“Resulullah (sav) buyurdular ki:**

“Yazıklar olsun o kimseye ki, insanları güldürmek için konuşur ve yalan söyler! Yazık ona, yazık ona!” ²⁹

- **Yalancı Değildir!**

Ümmü Külsüm Bintu Ukbe (ra) anlatıyor: **“Resulullahı (sav) işittim, diyordu ki: “İki kişinin arasını düzelter, hayır söyleyip, hayır tebliğ eden kimse yalancı değildir.”**³⁰

- **Biri Cennete Diğeri Cehenneme Götürür**

İbnu Mes’ud (ra) anlatıyor: **“Rasulullah (sav) buyurdular ki: “Sıdk insanı birr’e (Allah’ı razı, edecek iyiliğe) götürür, birr de cennete götürür. Kişi, doğru söyler ve doğruyu arar da sonunda Allah’ın indinde siddîk (doğru sözlü) diye**

27 Muvatta, Kelam, 19, (2, 990)

28 Muvatta, Kelam, 18, (2, 990)

29 Ebu Davud, Edeb, 40/ 88, (V, 265)

30 Müslim, Birr, 45/101, (III, 2011)

kaydedilir. Yalan da kişiyi haddi aşmaya götürür. Haddi aşmak da ateşe götürür. Kişi yalan söyler ve yalanı araştırır da sonunda Allah'ın indinde yalancı diye kaydedilir.”³¹

Rasulullah'dan (sav) Ne Ezberledin?

Ebi'l-Cevzâi (ra) anlatıyor: “Hasan İbnu Ali'ye (ra): “Rasulullah'dan (sav) ne ezberledin?” diye sordum.

“Rasulullah'dan (sav) “Sana şüphe veren şeyi terk et, emin olduğun şeye ulaşınca kadar git. Zira sıdk (doğruluk) kalbin itminanıdır, yalan şüphedir, diye cevap verdi.”³²

• **Kişiyi Münafık Yapan Dört Haslet**

İbnu Amr İbni'l-As (ra) anlatıyor: “Resulullah (sav) buyurdular ki: **“Dört haslet vardır; kimde bu hasletler bulunursa o kimse halis münafıktır.** Kimde de bunlardan biri bulunursa, onu bırakıncaya kadar kendinde nifaktan bir haslet var demektir: Emanet edilince hıyanet eder, konuşunca yalan söyler, söz verince sözünde durmaz, husumet edince haddi aşar.”³³

• **Münafığın Belirtisi**

Ebu Hüreyre'den rivayete göre **Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur:** “Münafığın belirtisi üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler, söz verdiği zaman sözünde durmaz, kendisine bir şey emanet edildiği zaman hıyanet eder.”³⁴

• **Çocuğa Şaka Yalan Olur mu?**

Abdullah b. Âmir (ra) diyor ki; Peygamberimizin evimizde bulunduğu bir günde, annem, “yavrum gel, sana bir şey vereceğim” diye beni çağırdı.

Peygamberimiz anneme: **“Çocuğa ne vermek istedin”** diye sordu.

31 Buharî, Edeb, 78/ 69, (VII, 95); Müslim, Birr, 45/ 102, 103, (III, 2012)

32 Tirmizî, Kıyâmet, 35/ 61, (IV, 668)

33 Buharî, İman, 2/ 24, (I, 14)

34 Buhari, İman, 2/24, (I, 14)

Annem: Hurma vermek istedim, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz: “Eğer bir şey vermeseydin sana bir yalan günah yazılırdı” buyurdu.³⁵

- **Yalanı Terk Etmeyene Uyarı!**

“Yalanı ve yalana göre hareket etmeyi terk etmeyenin yemeyi içmeyi bırakmasına Allah’ın ihtiyacı yoktur!”³⁶

- **Peygamberimiz (s.a.v) Ben Kefilim Diyor!**

Ebu Ümâme’den (ra); Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Ben, haklı olduğu hâlde bile çekişmeyi bırakan kimse için cennetin avlusunda bir köşk, şaka da olsa, yalan söylemekten kaçınan kimse için cennetin ortasında bir köşk ve ahlâkı güzel olan kimse için de cennetin en yüksek yerinde bir köşk verileceğine kefilim.”³⁷

---

35 Ebu Davud, Edeb, 45/80, (V,265)

36 Buhârî, Savm,8.

37 Ebû Davûd, Edeb, 7, V, 150

HZ. NUH VE OĞLU KENAN

Hiz. Nuh'un oğlu Kenan "Ben Nuh'un gemisini istemem diyerek yüzmeye ği-riřti."

Hiz. Nuh ona:

"Ođulcuđum gel babanın gemisine bin de fırtına sana bir zarar vermesin," dedi: Kenan:

"Hayır ben yüzme oğrendim, senin gemine ihtiyacım yok," dedi.

Hiz. Nuh; "Oğlum aklını başına topla, buna belâ tufanının dalgası derler, bugün yüzme bilenine Kenan:

"Yok baba yüce bir dağa çıkar o beladan kurtulurum, tufan bana bir şey yapamaz," dedi.

Hiz. Nuh:

"Aklını başına topla, gel bu gemiye bin, senin dağ dediğin bir saman çöpü gibi kalır." Kenan:

"Senin söylediklerin hiçbir zaman benim hoşuma gitmedi, sana uymak sözünü tutmak istemem," dedi. Hiz. Nuh:

“Yapma oğlum, nazı bırak bugün nazlanma günü değil, bir kerecik olsun babanın öğüdünü tutsan ne olur,” dedi.

Kenan babasının her dediğine aksi bir cevap verdi. Derken bir dalga geldi. Kenan’ın başına aştı, Kenan’ı boğdu.

Hz. Nuh bunu görünce yüreği daraldı:

“Ey sabırlı padişah, eşeğim öldü, yükümü sel aldı. Bana, sana mensup olanlar tufandan kurtulacaklar diye vadettin. Fakat oğlum Kenan suya gark oldu,” diye yalvardı.

Bunun üzerine Allah’tan (cc):

“O senin ehlinden yakınlarından değil, ancak sana uyanlar bugün kurtuluşa erebilir diye,” nida geldi. Bunun üzerine Hz. Nuh:

“Ya Rabbim senden başka sığınacak yok. Sana teslim oldum, sana sığındım” dedi.³⁸

(Hud Suresi, 25-49) Hz. Nûh Kıssası Meaalen

25- “Andolsun, biz Nûh’u kavmine elçi olarak gönderdik.”

“(Onlara şöyle dedi:) “Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım.”

26- “Allah’tan başkasına ibadet etmeyin.”

“Doğrusu ben sizin adınıza elîm bir günün azabından korkuyorum.”

27- “Buna karşılık kavminin inkâr eden ileri gelenleri dediler ki:”

“Biz, seni ancak bizim gibi bir insan olarak görüyoruz.”

“İlk bakışta, sana uyanların ancak basit görüşlü alt tabakamızdan başkası olmadığını görüyoruz.”

“Sizin bize karşı herhangi bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz.”

“Aksine sizin yalancı kimseler olduğunuzu sanıyoruz.”

28- “Nûh dedi ki: Ey Kavmim! Söyleyin bakalım; şâyet ben Rabbimden gelen apaçık bir delil üzerinde isem ve O, kendi katından bana bir rahmet vermiş de siz ona karşı kör kalmışsanız, istemediğiniz halde onu size zorla mı kabul ettireceğiz?”

38 <http://www.ask-imevlana.com/tr>

29- “Ey kavmim! Buna karşı ben sizden herhangi bir mal istemiyorum.”

“Benim ecrim ancak Allah’a âittir.”

“Ve ben o iman edenleri kovacak değilim.”

“Çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır.”

“Fakat ben sizi cahillik eden bir kavim olarak görüyorum.”

30- “Ey kavmim, ben onları kovacak olursam, kim beni Allah’tan kurtarabilir?”

“Siz hiç tezekkür etmez misiniz?”

31- “Ben size “Allah’ın hazineleri benim yanımdadır” demiyorum.”

“Gaybı da bilmiyorum.”

“Ben bir meleğim” de demiyorum.”

“Sizin hor gördüğünüz kimseler için, “Allah, onlara asla hayır vermez” de demiyorum.”

“Allah onların içlerinde olanı en iyi bilendir.”

“(Böyle bir şey söylersem veya onları kovarsam), o zaman ben gerçekten zâlimlerden olurum.”

32- “Dediler: Ey Nûh! Bizimle mücadele ettin ve bunda da çok ileri gittin.”

“Eğer doğru söyleyenlerden isen, vaat ettiğini getir de görelim.”

33- “Nûh dedi: Onu size, dilerse ancak Allah getirir.”

“Ve siz âciz bırakamazsınız.”

34- “Ben size öğüt vermek istesem de eğer Allah sizi yoldan çıkarmak istemişse, öğüdüm size fayda vermez.”

“O, Rabbinizdir.”

“Ve O’na döndürüleceksiniz.”

35- “Yoksa “Onu uydurdu” mu diyorlar?”

“De ki: Eğer uydurdumsa vebali benim boynumadır.”

“Ben sizin işlemekte olduğunuz suçlardan uzağım.”

36- “Ve Nûh’a şöyle vahyedildi: Bil ki, kavminden şimdiye kadar iman etmiş olanlardan başka artık kimse iman etmeyecektir.”

“Onun için yaptıkları şeylerden dolayı kederlenme.”

37- “Bizim gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemi yap.”

“Zulüm yapanlar hakkında da bana bir şey söyleme.”

“Çünkü onlar suda boğulacaklardır.”

38- “(Nûh), gemiyi yapıyordu.”

“Kavminden ileri gelenler her ne zaman yanına uğrasalar, onunla alay ediyorlardı.”

“Dedi ki: Bizimle alay ediyorsanız, sizin bizimle alay ettiğiniz gibi, biz de sizinle alay edeceğiz.”

39- “O perişan edici azabın kime geleceğini ve o sürekli azabın kimin başına ineceğini ilerde bileceksiniz.”

40- “Nihayet emrimiz gelip, tandır kaynamaya başlayınca (sular coşup taşınca Nûh’a) dedik ki: Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındaki âilen ile iman edenleri ona yükle.”

“Ama, onunla beraber ancak pek az kimse iman etmişti.”

41- “Dedi: Binin ona.”

“Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah’ın adıyladır.”

“Şüphesiz Rabbim Ğafur, Rahîm’dir (çok bağışlayandır, çok merhamet edendir).”

42- “Gemi içindekilerle birlikte, dağlar gibi dalgalar arasında akıp gidiyordu.”

“Nûh, ayrı bir yere çekilmiş olan oğluna nida etti:”

“Yavrucuğum, gel, bizimle beraber bin!”

“Kâfirlerle beraber olma!”

43- “O, “Ben, kendimi sudan koruyacak bir dağa sığınacağım” dedi.”

“Nûh, “Bugün Allah’ın rahmet ettikleri hariç, O’nun azabından korunacak hiç kimse yoktur” dedi.”

“Derken aralarına dalga girdi de oğlu boğulanlardan oldu.”

44- “Denildi ki: Ey arz! Suyunu yut!”

“Ey sema! Suyunu tut.”

“Ve su çekildi.”

“İş bitirildi.”

“Gemi de Cûdî’ye oturdu.”

“Zalimler topluluğu, Allah’ın rahmetinden uzak olsun!” denildi.”

45- “Ve Nûh Rabbine niyaz edip dedi ki:”

“Ey Rabbim! Oğlum benim ehlimdendir.”

“Senin vaadin de elbette haktır.”

“Ve sen hakimler hakimisin.”

46- “(Allah) dedi: Ey Nûh! O asla senin ehlinde değildir.”

“Çünkü o, salih olmayan bir ameldir.”

“Hakkında bilgin olmayan bir şeyi benden isteme!”

“Ben seni cahillerden olmaktan sakındırırım.”

47- “Nûh dedi: Ya Rabbi! Bilmediğim bir şeyi istemiş olmaktan dolayı sana sığınırım.”

“Beni bağışlamazsan ve bana merhamet etmezsen, hüsrana düşenlerden olurum.”

48- “Ona denildi ki: Ey Nûh! Sana ve seninle birlikte bulunanlardan birçok ümmete bizden bir selam (esenlik) ve bereketlerle (gemiden) in.”

“Daha birtakım ümmetler de olacak ki, biz onları (dünyada) yararlandıracacağız, sonra da bizden kendilerine elem dolu bir azap dokunacak.”

49- “İşte bunlar gayb haberlerindendir.”

“Bunları sana vahy ediyoruz.”

“Bundan önce bunları ne sen bilirdin ne de kavmin.”

“O halde sabret!”

“Şüphesiz akıbet, müttakilerindir.”

Kuran’da “Ana Babaya İtaat” ile İlgili Ayetler

Kuran’da “Ana Babaya İtaat” ile ilgili ayetler. Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine «of!» bile deme; onları azarlama ikisine de güzel söz söyle. “Ana Babaya İtaat” ile ilgili ayetler

İsrâ: 23

Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine «of!» bile deme; onları azarlama ikisine de güzel söz söyle.

Ankebût: 8

Biz, insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Eğer onlar, seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır. O zaman size yapmış olduklarınızı haber vereceğim.

Lokmân: 14

Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır.

Lokmân: 15

Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz ancak banadır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm.

Ahkâf: 15

Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Annesi onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu. Taşınması ile sütten kesilmesi, otuz ay sürer. Nihayet insan, güçlü çağına erip kırk yaşına varınca der ki: Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin nimete şükretmemi ve razı olacağın yararlı iş yapmamı temin et. Benim için de zürriyetim için de iyiliği devam ettir. Ben sana döndüm. Ve elbette ki ben Müslümanlardanım.³⁹

---

39 Diyanet.gov.tr

ANA-BABAYA İTAATİN ÖNEMİ

Yüce Rabbimiz İsra Suresinin 23-25. Ayetlerinde Söyle Buyuruyor:

“Rabb’in, yalnız kendisine kulluk etmenizi ve anaya-babaya iyilikte bulunmayı emretti. İkisinden birisi yahut her ikisi, senin yanında yaşlanırsa sakın onlara “öf” bile deme, onları azarlama! Onlara hep güzel, tatlı, iç açıcı söz söyle. Onlara çok merhametli davranıp tevazu kanadını indir; onlara karşı alçak gönüllü ol ve de ki: “Ey Rabbi’m! Bunlar, küçükken beni besleyip büyüttükleri gibi sen de onlara öyle acı, merhamette bulun!” Rabbiniz içinizde olanı daha iyi bilir. Eğer siz iyi kişiler olursanız, süphesiz ki O, tevbe edenleri çok bağışlayandır.” Meallerini kaydettiğimiz bu ayet-i kerimelerde dikkatlerimizi çeken bazı hususlara temas etmek istiyoruz. Söyle ki:

Ana-Babaya İtaat

Yüce Rabbimiz kendisine kulluktan sonra anaya- babaya iyilik ve itaat edilmesini emrediyor. Lokman suresinin 14. ayetinde de Allah’a şükürden sonra ana-babaya teşekkür etmemiz emrediliyor. Bu durum evlat üzerinde Allah’ın hakkından sonra ana-babanın hakkının geldiğini gösterir. Allah’ı bir bilip sadece O’na kulluk etmek ne kadar önemli ise, ana-babaya itaat ve iyilik etmek de o kadar önemlidir. Çünkü Allah insanın yaratıcısıdır, ana- baba da bu yaratılışın zahiri sebepleridir. Öyle ise ilk görevimiz yaratanımızı tanıyıp O’na karşı kulluk vazifelerimizi yerine getirmek, sonra da ana-babamıza iyilik ve itaatte bulunmaktır. Hemen belirtelim ki bir insanın en büyük gayesi Allah’ın rızasını elde etmek olmalıdır. Allah’ın rızası ise ana- babanın rızasına bağlıdır. Nitekim Peygamber efendimiz bir hadis-i şeriflerinde: “Allah’ın rızası, ana-babanın rızasında; Allah’ın gazabı da ana-babanın kızmasındadır.” buyurmuştur.

Sahabelerin bütün arzusu Allah katında sevilmek, Allah'ın sevgisine mazhar olmak, rızasını elde etmektir. Onun için Resulullah'a bu tür sorular sorarlardı. Nitekim Hz. Peygamber'e ilk inananlardan biri olup Küfe Tefsir ve Fıkıh mekteplerinin kurucusu olan Abdullah bin Mes'ud diyor ki: "Hz. Peygamber'e sordum:

- Hangi amel daha faziletli (Allah katında daha sevgili) dedim.
- Vaktinde kılınan namaz, buyurdu.
- Sonra hangisi, dedim.
- Ana-babaya itaat, buyurdu.
- Sonra hangisi dedim.
- Allah yolunda cihad, buyurdu.

Ben sormaya devam etseydim, Resûlullah da cevap vermeye devam edecekti." Anne-babaya hizmet etmek cennete girmeye vesile olur. Ebû Ümâme (ra)anlatıyor: Bir adam Peygamber Efendimize:

Ey Allah'ın Rasûlü! Anne ve babanın çocukları üzerindeki hakları nelerdir?" diye sordu. Peygamber Efendimiz:

Onlar senin cennet ve cehennemindirler" buyurdu. Evlat, ana-babasına iyilik eder ve itaatta bulunursa cenneti hak eder, asi olursa cehennemi hak eder.

Peygamber Efendimiz onlara hizmet ederek cennete girmeyen kimselere beddua ederek üç defa:

Burnu yerde sürünsün, burnu yerde sürünsün, sonra burnu yerde sürünsün" buyurmuş. Aşhab:

Kimin ya Rasûlullah?" diye sormuşlar.

Efendimiz:

İhtiyar ana-babasından biri yahut her ikisi yanında bulunduğu halde onların rızasını kazanarak cennete girmeyenin"5 buyurmuştur.

Lokman sûresinin ana-baba- ya itaatla ilgili 14. ayatının tefsirinde

Merhum Seyyid Kutup "Fi Zılâli'l-Kur'ân" isimli meşhur tefsirinde şöyle der: "Çocukların anne-babalarına karşı iyilik ve ihsanda bulunmaları Kur'ân-ı Kerim'de ve Resulullahın (sav) hadislerinde birçok yerde tekrarlanmaktadır. Bunun aksi yani anne-babaların evlatlarına şefkat ve merhametle muamele etmeleri hususundaki tavsiyeler ise pek az yerde zikredilir. Bu da cahiliye döneminde bazı Arap kabilelerinin kız çocuklarını diri diri toprağa gömmeleri hakkında olup özel hal ve durumlarla ilgili bir meseledir.

Aslında anne ve babaların çocuklarını gözetip korumaları, onlara şefkat ve merhametle muamele etmeleri insanın fıtratında mevcut olan bir şeydir. Hiçbir kimse anneye ve babaya; “çocuğunuza iyi bakın” demese de onlar iyi bakarlar, ellerinden gelen fedakârlığı gösterirler. Çocuk sevgisi insanın yaratılışında olan bir duygudur. Nesillerin çoğalıp hayatın devam etmesi insana bahsedilen bu ilahi duygu sayesinde olmaktadır.

Bu yüzden anne ve babalar çocuklarına her şeylerini feda ederler, sahip oldukları en kıymetli şeylerini verirler. Hatta öyle içtenlikle verirler ki bunun farkında bile olmazlar. Adeta onlar çocukları için yaşarlar. İşte anne ve babalara ilahi bir lütuf olarak bahşedilen bu duygu tek başına onların çocuklarına bakıp gözetmeleri için yeterlidir. Bunun için onlara çocuklarına bakmaları hususunda ayrıca tavsiyede bulunulmasına gerek yoktur.

Çocuklara gelince onlar böyle değildir. Onlar anne-babalarına hizmet etmeleri ve iyilikle muamele etmeleri hususunda defalarca tavsiyeye muhtaçtırlar. Onun için Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde anne babaya iyilik hususunda defalarca dikkatimiz çekilmektedir.”

Fakat çocukların anne ve babalarına karşı itaat emri mutlak değildir. Allah'ın emrine asi olmamakla kayıtlıdır. Anne ve babaların emirlerinde Allah'a isyan ko-kuyorsa, onlara itaat edilmez. Bu husustaki genel prensip Efendimiz 'in şu sözleridir: “Lâ tâate li mahlûkın fi ma'siyeti'l-Hâlıkı: Yaratıcıya asi olma durumunda yaratılana itaat edilmez.”

Onun için genel olarak anne ve babaya itaati emreden yüce Rabbimiz, bu gibi durumlarla ilgili olarak: “Eğer anne ve baban seni, bilmediğin bir şeyi bana ortak koşmaya zorlarsa onlara itaat etme.” buyurmuştur.

İşte bu noktada itaat görevi düşer, Allah'a itaat her şeyin üstündedir. Anne-babası çocuklarını Allah'a bilmedikleri şeyleri ortak koşmak için ne kadar çalışır, çabalarsa çabalasın, ne kadar gayret sarf ederse etsin, itaat konusunda ilk hak sahibi olan Allah tarafından onlara itaat etmemekle emrolunmuşlardır.

Fakat anne ve babaya itaat edilmemesi emri, onlara iyi muamele etme ve onlarla iyi geçinme haklarını düşürmez. “Dünya islerinde onlara gayet iyi davran. Bana yönelenlerin yolunu tut. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size dünyada neler yaptıklarınızı bildireceğim.”

Sahabe-i kiramın en çok zühd ve takva sahiplerinden biri olan Abdullah bin Amr'dan söyle rivayet edilmiştir: Bir adam Hz. Peygambere geldi ve:

Allah'tan ecrini umarak hicret ve cihad etmek şartıyla size bîat ediyorum.” dedi. Peygamber Efendimiz de kendisine:

“- Ana ve babandan sağ olan var mı?” diye sordu. Adam:

Evet, ikisi de sağdır” diye cevap verince, Efendimiz:

Öyle ise ana-babana dön, onlara iyi bak.” buyurdu.

Küfür diyarında bulunan bir insan orada dinini yaşayamıyor, ibadetini yapamıyorsa, hicret vacip olur. Aksi takdirde ana-babasına hizmet etmesi daha sevaptır. Umumi seferberlik ilan edilmediği müddetçe cihad da farz-ı kifayedir. Ana-babaya iyilik ve itaat ise farz-ı ayındır.

Bu husus yukarıdaki hadis-i şeriften de anlaşılmaktadır.

Ana-babanın evlat üzerindeki hakları çok büyüktür. Rivayet edildiğine göre, bir şahıs Hz. Ömer'e (ra) gelip:

Benim anam babam o kadar yaşlandılar ki, küçükken onların bana hizmet ettikleri gibi ben de onlara hizmet ediyorum. Onlara karşı haklarını ödemiş sayılır mıyım?” diye sordu. Hz. Ömer (ra):

“- Hayır, ödemiş sayılmazsın, zira sen küçükken, onlar sana yaptıkları bu hizmeti, büyüyesin, sağlam ve sıhhatli olasın diye yaptılar. Sen ise onlara bu hizmeti yaparken yakında ölebilirler düşüncesiyle yapıyorsun” dedi.

Baba Dostuna da İyilik

Dinimiz sadece ana-babalara iyilik ve ihsanda bulunulmasını değil, onların dostlarına da iyilikte bulunulmasını emretmiştir. Nitekim Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'tan (ra) Peygamber Efendimizin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “En iyi iyilik, insanın, babasının samimi dostuna iyiliği ve ihsanı devam ettirmesidir.” buyurmuştur.

Abdullah b. Dinar'ın anlattığına göre Hz. Ömer'in oğlu Abdullah bu hadis-i şerifi şöyle bir olay üzerine nakletmiştir: “Bir gün bedevilerden biri Mekke yolunda Abdullah'la karşılaştı. Abdullah bedeviye selam verdi ve bindiği merkebinden inerek onu bindirdi. Biz Abdullah'a:

Allah hayrını versin, bunlar bedavidir, bedeviler ise az bir şeyle memnun olurlar.” dedik. Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi:

“- Bunun babası, babam Ömer bin Hattab’ın dostu idi. Ben Hz. Peygamber’in: “İyiliğin en iyisi, çocuğun, babasının samimi dostlarına iyiliği ve ilgiyi devam ettirmesidir.” buyurduğunu işittim.”

Özellikle Yaşlandıkları Zaman

Evladın ana-babasına karşı her zaman itaat edip iyilikte bulunması gerekir, özellikle ihtiyarladıkları zaman. Çünkü insanlar yaşlandıkça daha hassas oluyorlar. Özellikle ana-babalar evlatlarının her hareketinden bir anlam çıkarırlar. Bunun için evlatların, yaşlı anne ve babalarına karşı hareketlerini kontrol edip gayet nazik olmaları ve kibarca muamele etmeleri, hatta onlara “öf” bile dememeleri, azarlamamaları, hep güzel, tatlı ve iç açıcı sözler söylemeleri emrediliyor. “Öf” kelimesi sıkıntı ve usanmayı ifade eder. İnsan ana babasına bakmaktan, hizmet etmekten usanıp sıkılmamalı, sıkılsa bile bunu asla belli etmemelidir.

Güzel Söz Söylemek

Onlara güzel söz söylememiz emrediliyor. Bunun anlamı hitap ederken “anne-ciğim, babacığım” gibi gönülleri okşayan sözler söylenmesidir. Kur’an-ı Kerim’den öğrendiğimize göre Hz. İbrahim, babası küfür içerisinde olduğu halde bile ona hitap ederken hep “Yâ ebeti: Babacığım” diye hitap etmiştir.

Ebeveynimize hitap ederken sesimizi onların sesinin üzerine yükseltmemeliyiz, bağırırçasına değil, mütevazî, şefkat ve merhamet ifade eden bir sesle konuşmalıyız.

Onlara kızgın bir nazarla bakmamalıyız. Çünkü gözlerin de dili vardır, onlar bakışlarımızdan halimizi anlarlar. Onlara, şefkat ve merhamet nazarıyla bakmalıyız.

Onların hizmetlerini kendi elimizle yapmalıyız, başkasına havale etmemeliyiz. Ebeveynimizin önlerinden yürümeliyiz, söz söylemede, yemekte, içmekte onların önüne geçmemeliyiz.

“Rabbimiz sizin kalplerinizde- kini çok iyi bilir.” Ana-babaya sadece görünürde iyilik ve itaat etmekle yetinilmemeli, bunu içtenlikle, samimiyetle yapmalıdır.

Onlara Dua Etmek

Yukarıdaki ayet-i kerimede evlatlara verilen görevlerden biri de anne-babalarına: “Ey Rabb’im! Bunlar, küçükken beni besleyip büyüttükleri gibi sen de onlara acı, merhamette bulun!” diyerek dua etmeleridir. Evet, evladın vazifesi anne-babasının ölmesiyle bitmiyor. Onların ölümlerinden sonra da yapması gereken şeyler var. Bunları Peygamber Efendimiz bizlere aşağıdaki hadis-i şeriflerinde bildiriyor. Ebu Üseyd Malik b. Rabia es-Sâidî (ra)anlatıyor: Biz, Rasûlullah (sav) ile beraber otururken Seleme Oğullarından bir adam geldi ve:

“- Ya Rasûlullah! Anne-babamın vefatlarından sonra da onlara yapmam gereken görevlerim var mı?” diye sordu. Resulullah (sav):

“-Evet vardır, onlara dua etmek, onların günahlarının bağışlanmasını dilemek, vasiyyetlerini yerine getirmek, onların akrabalarına karşı da sıla-i rahimde bulunmak ve onların dostlarına ikramda bulunmak.” buyurdu.

Anne-babaların kendilerine dua edecek iyi evlat yetiştirmeleri gerekir. Bu, amel defterlerinin kapanmamasına vesile olur. Namaz kılan kimselerin selam verecekleri zaman okudukları dualardan biri de şudur: “Rabbenâğfirli ve livâli-deyye ve li’l-müminîne yevme yekûmü’l-hisâb: Ey Rabbimiz! (Amellerin) hesap olunacağı gün beni, ana-babamı ve bütün mü’minleri bağışla.”

Beş vakit namazı sünnetleriyle beraber kılan kimse sabahleyin iki, öğlede üç, ikindide iki, akşamleyin iki ve yatsıda dört olmak üzere günde on üç kere ana-babası için dua eder.

Evladın, ana-babası için yapmış olduğu dua ve iyilikleri sebebiyle ahirette dereceleri yükseltilir. Nitekim Peygamber Efendimiz: “Kişinin ahirette derecesi yükseltilir.” buyurmuşlar, bunun üzerine o kimse:

“Bu yükselme (hakkım değildi) nereden geliyor?” der. Kendisine:

“- Bu senin için evladının yaptığı istiğfar sebebiyledir.” denilir.

Maddi ihtiyaçlarını Karşılama

Evladın ana-babalarına karşı görevlerinden biri de onların maddi ihtiyaçlarını karşılamaktır. Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur: “Sen ve malın babana aitsiniz.” “Evladınız kazancınızın en temizlerindendir. Öyle ise evladınızın kazancından yiyiniz.” İsmail Hakkı Bursevi Hazretlerinin naklettiğine göre bu hadis-i şerif şöyle bir olay üzerine söylenmiştir:

“Bir kişi Resûl-i Ekrem’e (sav) gelerek, malını aldığından dolayı babasını şikâyet etti. Onu çağırdığında, sopasına dayanarak yürüyebilen bir ihtiyar olduğunu gördü ve oğlunun kendisinden şikâyetçi olduğunu söyledi. Adam:

Ya Rasûlullah! Ben güçlü kuvvetli iken o çok zayıftı, ben zengin iken o, hiçbir şeyi olmayan bir yoksul idi. Ben ondan hiçbir şeyimi esirgemedim. Şimdi ise ben zayıfım, o güçlü; ben fakirim, o zengin. Bana karşı cimrilik yapıyor, malını vermiyor.” dedi. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz ağladı ve:

Bu sözü işitince, bu duruma ağlamayacak canlı cansız hiçbir şey yoktur.” buyurarak şikâyetçi gence döndü ve: “Sen ve malın babana aitsiniz.” buyurdu.

Ana-Babaya Asi Olmamak

Ana-babaya asi olmak büyük günahlardandır. Bu husus çeşitli hadis-i şeriflerde ifade edilmiştir. Hadis-i şeriflerde ana-babaya asi olmak “ukûk” kelimesiyle ifade edilmektedir. Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde: “Büyük günahlar: Allah’a sirk koşmak, ana-babaya asi olmak, haksız yere adam öldürmek ve yalan yere yemin etmektir.” buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz: “Bir kimsenin kendi ana-babasına sövmesi büyük günahlardandır.” buyurmuştur.

Ashab:

“Ya Rasûlullah, insan ana- babasına söver mi?” diye sordular.

Peygamber Efendimiz: “Kişi, başkasının babasına söver, o da karşılık verecek onun babasına söver. Başkasının anasına söver, o da onun anasına söver.” buyurdu.

Ana-babaya asi olmanın şumulü geniştir. Onları üzmemek bile onlara asi olmak demektir.

Bir hadis-i şerifte: “Men ehzene valideyhi fekat akka hüma: Kim ana babasını incitip üzerse onlara asi olmuş demektir.” buyrulur.

Ana-babaya kötü muamele Kur’an-ı Kerim’de çok sert bir şekilde kötülenmek, takbih edilmektedir:

“Ana ve babasına: “Öf size! Siz beni öldükten sonra tekrar dirilip kabrimden çıkarılmakla mı tehdit ediyorsunuz? Oysa benden önce nice nesiller gelip geçmiştir.” diyen kimseye ana ve babası Allah’a sığınarak: “Yazıklar olsun sana! Gel iman

et, şüphesiz ki Allah'ın vaadi gerçektir." dedikleri halde: "Bu Kur'an öncekilerin masallarından başka bir şey değildir." diyordu.

İnsanlar çeşit çeşittir. Ana- babalarına itaat edip iyilikte bulunanlar olduğu gibi, onların hayat felsefelerine ve inançlarına temelden karşı çıkan evlatlar da vardır. Mealini kaydettiğimiz ayet-i kerimeden öyle anlaşılıyor ki; söz konusu aile dindar bir ailedir.

Evlatlarının da dindar olmasını, Allah'a kulluk görevlerini yerine getirmesini, haramlardan sakınmasını, ahlâklı edepli olmasını isterler ve ona öldükten sonra tekrar diriltileceğini, yaptıkları iyi ve kötü tüm davranışlardan hesaba çekileceğini hatırlatırlar.

Evlatları ise:

"Öf size! Siz beni öldükten sonra tekrar dirilip kabrimden çıkarılmakla mı tehdit ediyorsunuz? Oysa benden önce nice nesiller gelip geçmiştir... Bu Kur'an öncekilerin masallarından başka bir şey değildir." diyerek ana-babasının öğütlerine karşı çıkar. Her dönemde bu tip aileleri ve aileler içerisinde cereyan eden bu tip olayları görmek mümkündür.

Son Olarak İki Hususa Dikkati Çekmek İstiyoruz:

Bunlardan birincisi; Kur'an-ı Kerim'de ana-babaya iyilik ve itaatten bahsedilirken "İhsan" kelimesi kullanılır. İhsan; karşılıksız yapılan iyilik demektir. Anne-baba evlatlarına her şeyi karşılıksız yaparlar, katlandıkları her türlü fedakarlığa karşılık evlatlarından hiçbir şey beklemezler. Evlatların da ana-babalarına hizmet edip itaat ederken karşılıksız yapmaları esastır.

İkinci husus ise; isra sûresinin 24. ayetinde ana-babaya iyilikten bahsedilirken insana çocukluk durumu hatırlatılarak: "Ey Rabb'im! Bunlar, küçükken beni besleyip büyüttükleri gibi sen de onlara öyle acı, merhamette bulun!" demesi emredilir.

Dr. Durak PUSMAZ

Haseki Eğitim Merkezi Müdürü

***“Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi
ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti.
Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa
onlara öf bile deme! Onları azarlama! İkisine de
gönül alıcı güzel sözler söyle.”***

İsra, 17/23)

***“Allah’a kulluk edin ve ona hiçbir şeyi ortak
koşmayın. Anne babaya, akrabaya, yetimlere,
yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya,
yakın arkadaşına, yolcuya, ellerinizin altında
bulunanlara iyi davranın. Allah kendini beğenen
ve böbürlenip duran kimseyi asla sevmez.”***

(Nisa, 4/36)

“Biz insana anne babasıyla ilgili öğütler verdik. Annesi, güçten kuvvetten düşerek onu karnında taşımıştır; çocuğun sütten kesilmesi iki yıl içinde olur. Bunun için (ey insan), hem bana hem anne babana minnet duymalısın; sonunda dönüş yalnız banadır.”

(Lokman, 31/14)

“Biz insana anne babasına iyi davranmasını emrettik. Ama onlar, hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seni zorlarlarsa onların sözüne uyma! Sonunda dönüşünüz yalnız bana olacaktır. İşte o zaman, vaktiyle yapmış olduğunuz her şeyi önünüze koyacağım.”

(Ankebut, 29/8)

***Hiçbir çocuk babasının hakkını tam
olarak ödeyemez. Ancak babası
birinin kölesi olur da, o da onu satın
alıp azat etmiş olursa
belki.***

***Ana babasının ihtiyarlık
zamanlarında, onlardsan birine veya
her ikisine yetişip de (lâyık oldukları
hürmeti göstermediği için) cennete
giremeyen kimsenin burnu yerlerde
sürünsün, buyurmuş ve bunu üç kere
tekrarlamıştır.***

Bir gün Allah Resûlü'ne bir kişi geldi ve 'Ecrini Allah'tan umarak hicret ve cihad etmek şartıyla sana biat ediyorum' dedi. Resûlullah 'Anne ve babandan sağ olan var mı?' diye sordu. O 'Evet, ikisi de sağdır' dedi. Peygamber 'Allah'tan mükâfat bekliyor musun' buyurdu. O 'Evet' dedi. Bunun üzerine Peygamber "Öyleyse anne-babana dön, onlara iyi bak' buyurdu.

Resûlullah'En büyük günahları size söyleyeyim mi' buyurdu ve bu sözünü üç defa tekrar etti. 'Evet yâ Resûlallah' dedik. Resûlallah Allah'a ortak koşmak, ana- babaya asi olmak' buyurdu. Dayanmış olduğu yerden doğrulup oturdu ve 'Bir de yalan söylemek ve yalancı şahitlik' dedi ve bunu o kadar tekrar etti ki biz 'Keşke sussa' diye arzuladık.

Büyük günahlar, Allah’a ortak koşmak, anne babaya asi olmak, haksız yere adam öldürmek ve yalan yere yemin etmektir.

Bir gün biz, Resûlullah’ın yanında otururken, Selemeoğullarından bir adam gelerek ‘Yâ Resûlullah, anne ve babamın vefatından sonra onlar için yapabileceğim bir iyilik var mı? diye sordu. Resûlullah ‘Evet, onlara hayır dua eder, onlar için istiğfar eder, vasiyetlerini yerine getirirsin, akrabalarını görüp gözetir, dostlarına da ikram edersin’ buyurdu.

İSLAMDA KOMŞULUK HAKLARI

Peygamber Efendimiz'in Komşu Hakkı Hususunda Tavsiyeleri Nelerdir?

Hazret-i Peygamber komşu hakkına çok itina gösterilmesini arzu ederlerdi. Nitekim bir hadîs-i şeriflerinde:

“Cebrail bana komşuya iyilik etmeyi o kadar çok tavsiye etti ki, neredeyse komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim.” buyurmuşlardır.⁴⁰

Diğer bir hadîs-i şerifte de:

“Kâfir olan bir komşunun bir hakkı vardır. Müslüman komşunun iki hakkı vardır. Müslüman ve akrabâ olan komşunun üç hakkı vardır.” buyurmuşlardır.⁴¹

Komşunun penceresine bakmamak, yemek kokusu ile ona eziyet etmemek, onun hoşlanmayacağı bir davranışta bulunmamak, komşu haklarındandır.

Sahâbenin fakirlerinden olan Ebû Zer el-Gıfârî (ra)şöyle anlatır:

“Hazret-i Peygamber bana, yemek pişireceğim zaman suyunu fazla koymamı, ondan komşuma infâk etmemi emir buyurdular...”⁴²

Hâlbuki Ebû Zer (ra) sahâbenin fakirlerindendi. Elinde kifâyet miktarından fazla erzağı olmadığı için yemeğine ancak bir miktar su ilâve edebilirdi. Hadîs-i şerîften anlaşıldığına göre, komşu hakkını îfâya, yokluk dahi mazeret teşkil etmemektedir.

40 Buhârî, Edeb, 28; Müslim, Birr, 140-141

41 İbn-i Hacer, Fethü'l-Bârî, X, 456; Süyûtî, el-Câmî, I, 146/3656

42 İbn-i Mâce, Et'ime, 58

Komşuluk Hakkı ile İlgili Hikâye

İbn-i Ömer'in (ra)anlattığı şu hâdisde de, ashabın komşu hakkına riayet hususunda ne denli titiz olduklarına güzel bir numunedir:

Resûlullah'ın ashabından bir zata bir koyun kellesi hediye edilmişti. O sahâbî:

“Filân kardeşim ve ailesi buna bizden daha muhtaçtır!” dedi ve kelleyi ona gönderdi. Aynı düşünceyle biri diğerine göndermek suretiyle kelle tam yedi hane dolaştı ve nihâyet ilk hediye edilen sahâbîye geri döndü. Bunun üzerine şu âyet-i kerîme nâzil oldu:

“Daha önceden Medine’yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler. Kendileri ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.”⁴³⁻⁴⁴⁻⁴⁵

Komşuluk Haklarına Uymanın Önemi

Müslüman, komşusundan mesûldür. Bu sebeple her şeyden evvel, komşusunu rahatsız edecek davranışlardan sakınmalı, onun ufak tefek hata ve sıkıntılarına katlanmalıdır.

Komşuluk insanın gerçek hüviyetini ortaya çıkaran bir hâdisedir. İnsan, kötülüğünü gördüğü bir kişiden uzaklaşıp ondan kurtulabilir. Fakat kötü bir komşudan kurtulabilmek, bu kadar kolay değildir. Bu sebeple komşuyu iyi seçmek gerekir. Hatta bu hususta; “Ev alma, komşu al!” sözü meşhur olmuştur.

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz de:

“Devamlı ikâmet ettiğiniz yerde kötü komşudan Allâh’a sığınınız! Göçebe olduğunuz yerdeki komşu nasıl olsa bir müddet sonra sizden ayrılır.” buyurmuştur.⁴⁶

Hazret-i Ebû Bekir -radiyallâhu anh- da:

“Komşunla kavga etme, misafir gider, o kalır.” buyurmuştur.

43 el-Haşr, 9

44 Hâkim, II, 526/3799

45 Osman Nuri Topbaş, Rahmet Peygamberi, Erkam Yayınları

46 Nesâî, İstiâze, 44

Bütün insanların, güzel komşularla yaşamak istediğini düşünerek, evvelâ kendimiz güzel bir komşu olmalı, daha sonra da sâlih komşular arasında oturmaya gayret etmeliyiz.

Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem'in şu beyânı, komşu haklarına riâyetin ehemmiyetini açıkça ortaya koymaktadır:

*"Cebrâîl bana, dâimâ komşu hakkını tavsiye ederdi. Öyle ki ben, komşuları birbirine mîrasçı kılacak zannetmiştim!"*⁴⁷

Bunu Yapmayan, İman Etmiş Sayılmaz!

Diğer taraftan komşulara huzursuzluk vermek, büyük bir îman zaafıdır. Komşular, öncelikle birbirlerinin şerrinden emîn olmalıdırlar. Zira Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem- ardı ardına üç defa:

"-Vallâhi îmân etmiş olmaz!" buyurmuştu.

Sahâbîler:

"-Kim îmân etmiş olmaz, yâ Rasûlâllah?" diye sordular.

Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem:

"-Yapacağı fenâlıklardan komşusu emniyet içinde olmayan kimse!" buyurdu.⁴⁸

Komşuluk o kadar mühimdir ki, sadece bu dünya ile de sınırlı kalmamaktadır. Hayatta iken sâlihlerle beraberlik zarurî olduğu gibi, kabirde de onlara komşu olabilmek çok ehemmiyetlidir. Nitekim hadîs-i şerifte:

"Ölülerinizi sâlih insanların arasına defnediniz." buyrulmuştur.⁴⁹

Bu nebevî tâlimâta riâyet eden ecdâdımız da Eyüp Sultan, Karacaahmed gibi sâlih zâtların yakınına defnedilme arzusuyla, bu gibi kabristanları, âdeta birer şehir hacmine ulaştırmışlardır.⁵⁰

47 Buhârî, Edeb, 28

48 Buhârî, Edeb, 29; Müslim, Îmân, 73

49 Deylemî, I, 102

50 Osman Nûri Topbaş, Hak Dostlarından Hikmetler 1, Erkam Yayınları, 2013

Komşuluk Hakları Nelerdir?

Komşu hakları nelerdir? Koşu hakkı ile ilgili hadisler ve komşu hakkının önemi...

Komşuluk o derece mühimdir ki sadece bu dünya ile de sınırlı kalmamaktadır.

Hayatta iken sâlihlerle beraberlik ehemmiyetli olduğu gibi, kabirde de onlara komşu olmak büyük bir ehemmiyet arz etmektedir. Bunu Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle ifâde buyurur:

“Ölülerinizi sâlih insanların arasına defnediniz.”⁵¹

Bunlarla birlikte komşuların ufak tefek eziyet ve sıkıntılarına da katlanmak gerekir. Zira Cenab-ı Hakk'ın sevdiği kişilerden biri de komşusunun eziyetlerine Allah rızası için katlanan kimsedir. Allah Teâlâ onu, bir şekilde komşusunun fenâlığından muhâfaza eder. (Bkz. Ahmed, V, 176. 2) Bkz. Müslim, Îmân, 73.)

Komşu Hakları

Peygamber Efendimiz -aleyhissalâtü vesselâm- komşu hakları husûsunda şöyle buyurmuştur:

“Cebrâîl bana, dâimâ komşu hakkını tavsiye ederdi. Öyle ki ben, komşuları birbirine mîrasçı kılacak zannetmiştim!”⁵²

“...Komşuna ihsanda bulun ki (kâmil bir) mü'min olasın...”⁵³

Ebû Zer -radiyallâhu anh- şöyle der:

“Dostum Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- bana şöyle vasiyet etti:

“Çorba pişirdiğin zaman suyunu çok koy. Sonra da komşularını gözden geçir ve gerekli gördüklerine güzel bir şekilde ikrâm et!”⁵⁴

Hadîs-i şerîf muktezâsınca komşu hakkını ifâya, yokluk dahî mâzeret değildir. İmkânı dar olan kişi de gücü nisbetinde komşusunu kollamak durumundadır. Zîrâ Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem'-den şöyle bir ihtar vârid olmuştur:

“Komşusu açken tok yatan kimse mü'min değildir.”⁵⁵

51 Deylemî, I, 102

52 Buhârî, Edeb, 28; Müslim, Birr, 140

53 Tirmizî, Zühd, 2/2305; İbn-i Mâce, Zühd, 24

54 Müslim, Birr, 143

55 Hâkim, II, 15; Heysemî, VIII, 167

Komşulara Huzursuzluk Vermek İman Zaafıdır!

Diğer taraftan komşulara huzursuzluk vermek, büyük bir iman zaafıdır. Komşular, öncelikle birbirlerinin şerrinden emîn olmalıdırlar. Nitekim Ebû Hüreyre -radiyallâhu anh-'ın rivâyetine göre Peygamber Efendimiz -aleyhissalâtü vesselâm-:

“-Vallâhi îmân etmiş olmaz. Vallâhi îmân etmiş olmaz. Vallâhi îmân etmiş olmaz!” buyurdu. Sahâbîler:

“-Kim îmân etmiş olmaz, yâ Rasûlallâh?” diye sordular.

Efendimiz -aleyhissalâtü vesselâm-:

“-Yapacağı fenâlıklardan komşusu emniyet içinde olmayan kimse!” buyurdu. ⁵⁶

Komşusuna Kötülük Yapanlar Cennete Giremez

Fenâlıklarından komşusu emniyette olmayan kimsenin cennete giremeyeceği de haber verilmiştir.

Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem- komşu haklarını şöyle açıklar:

“Bir kişi, ehline ve malına gelecek kötülükten korktuğu için kapısını komşusuna kapalı tutmak zorunda kalıyorsa, o komşu, gerçek mü'min değildir. Aynı şekilde **şerrinden emîn olunmayan komşu da gerçek mü'min değildir.**

Komşu Hakının Ne Olduğunu Biliyor musunuz?

- Senden yardım dilediğinde yardım etmen, borç istediğinde vermen,
- Muhtaç olduğunda ihtiyacını görmen,
- Hastalandığında ziyaret etmen,
- Bir hayra kavuştuğunda tebrik etmen,
- Musibete uğradığında taziyede **bulunman,**
- **Öldüğünde** cenazesine katılman,

⁵⁶ Buhârî, Edeb, 29; Müslim, İmân, 73; Tirmizî, Kıyâmet, 60

- **İzni olmadıkça** binanı **onun** binasından daha yüksek yapıp rüzgârına mâni olmaman,
- **Çorbandan az da olsa ona da göndermek** suretiyle tencerenin kokusuyla onu rahatsız etmemendir.
- Bir meyve satın aldığı anda ona da hediye et,
- Eğer bunu yapamazsan meyveyi evine (komşuna göstermeden) gizlice getir.
- Onu çocuğun da dışarı götürüp, komşunun çocuğunu özendirmesin.”⁵⁷

Komşuya verilecek veya ondan gelecek herhangi bir hediyeyi kesinlikle **küçük görmemelidir**. Her vesileyle onların gönlünü almaya bakmalı, devamlı ikram ve ihsanda bulunmalıdır. Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- ne güzel buyurur:

“Birbirinize hediye veriniz. Çünkü hediye, gönüllerdeki dargınlığı yok eder. Komşu hanımlar birbiriyle hediyeleşmeyi küçümsemesin! Alıp verdikleri şey, azıcık bir koyun paçası bile olsa!..”⁵⁸⁻⁵⁹

Komşu Hakları ile ilgili Ayet, Hadis ve Ata Sözleri

Günümüzde neredeyse tümüyle kaybetmek üzere olduğumuz “KOMŞULUK” üzerine, unuttuğumuz Ayet, Hadis ve Atasözlerini tekrar hatırlayarak, komşularımızla olan münasebetlerimizi yeniden gözden geçirelim. Ayet ve Hadisler ışığında, komşuculuğumuzu yeniden tesis edebilirsek, toplumsal barışı, kardeşliği ve huzuru tesis eder, bütün sorunları çözeriz.

İlgili Ayet, Hadis ve Atasözlerine dikkatle bakalım:

A- Ayet

- * Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaş'a, yolcuya, elinizin altında bulunanlara iyi davranın.⁶⁰

⁵⁷ Beyhakî, Şuab, VII, 83; Kurtubî, V, 120-123

⁵⁸ Tirmizî, Velâ, 6/2130

⁵⁹ Osman Nûri Topbaş, Faziletler Medeniyeti-2, Erkam Yayınları

⁶⁰ Nisa,36

B- Hadis-i Şerifler

- * Üzerimizde hakları itibariyle komşular üçe ayrılır: Bir hakkı olanlar: Bunlar gayrı Müslimlerdir ve sadece “komşuluk” hakları vardır. İki hakkı olanlar: Bunlar Müslümanlardır ve hem “komşuluk” hem de “Din kardeşliği” hakları vardır. Üç hakkı olanlar: Bunlar, akraba olan Müslümanlardır. Hem “komşuluk,” hem “Din kardeşliği,” hem de “akrabalık” hakları vardır.
- * Cebrail bana, daima “komşu hakkını” tavsiye ederdi. Öyle ki ben, komşuları birbirine “mirasçı kılacak” zannetmiştim!
- * Devamlı ikamet ettiğiniz yerde kötü komşudan Allah’a sığınınız. Göçebe/ geçici olduğunuz yerdeki komşu nasıl olsa bir müddet sonra sizden ayrılır (ya da siz ayrılırsınız).
- * Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse, komşusuna iyilik etsin.
- * Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir.
- * Komşuna ihsanda bulun ki kâmil bir mümin olasın.
- * Bir kimse, komşusundan ne bekliyorsa, komşusuna da aynı şeyleri yapmalıdır.* Allah’a yemin ederim ki, bir kimse, kendisi için sevdiği şeyi, komşusu veya arkadaşı için sevmedikçe iman etmiş olmaz.
- * İyi komşu bir nimettir.* Şunlar Müslüman için saadettir: Saliha hanım, iyi komşu, geniş ev ve uygun binek.
- * Bir Salih Müslümanın hürmetine, komşulara gelecek yüzlerce bela önlenir.
- * İyi komşuluk, ülkeleri mamur eder ve ömrü uzatır.
- * İyi komşu, komşusunu Cennete sokar.
- * Komşusuna eza edeni Allah’ü Teâla sevmez.
- * Komşusunu üzen, beni üzmüş olur. Bana eziyet eden Allah’a eziyet etmiş olur. Komşusu ile dövüşen, benimle dövüşmüş olur. Benimle dövüşen Allah ile dövüşmüş olur.
- * ALLAH Teâla katında, arkadaşların en hayırlısı, arkadaşına en hayırlı olanıdır. Komşuların da en hayırlısı, komşusuna en hayırlı olanlarıdır.
- * Geniş ev, dürüst komşu ve rahat binek, Müslüman kişinin saadetindendir.

- * Bir kimse, komşusundan ne bekliyorsa, komşusuna da aynı şeyleri yapmalıdır
- * Allah'a yemin ederim ki, bir kimse, kendisi için sevdiği şeyi, komşusu veya arkadaşısı için sevmedikçe iman etmiş olmaz. *Vallâhi imân etmiş olmaz. Vallâhi imân etmiş olmaz. Vallâhi imân etmiş olmaz” buyurdu. Sahâbîler: Kim imân etmiş olmaz, yâ Resûlallah? diye sordular. “Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan kimse!” buyurdu.
- * Komşuya da ana-babaya hürmet eder gibi hürmet etmek gerekir.
- * Namaz kılan, oruç tutan, sadaka veren, fakat dili ile komşularını inciten nice kimseler vardır ki, gidecekleri yer Cehennemdir.
- * Komşunun köpeğini döven, sahibini incitmiş olur.
- * Sıkıntıya düşen komşusuna yardım edene, sıkıntısını giderene, kıyamette en kıymetli elbiseler giydirilir.
- * Komşu hakkı dört taraftan kırk evdir.* Kendisinin iyi mi, kötü mü olduğunu anlamak isteyen kimse, Salih komşularının kendisi hakkında ne dediklerini öğrensin! “iyi” diyorlarsa, Allah indinde iyi olduğunu anlasın.
- * Ev satın almadan önce, komşuların nasıl olduklarını araştırın! Yola çıkmadan önce, yol arkadaşınızı seçin!
- * Allah indinde komşuların iyisi, komşularına faydalı olandır.

C- Atasözleri

- * Ev alma, komşu al.
- * Hayır, söyle komşuna, hayır çıksın karşına.
- * Kapını kilitli tut, komşunu hırsız tutma!
- * Komşu hakkı Tanrı hakkıdır. ...
- * Komşu komşunun külüne muhtaçtır. ...
- * Komşuda pişer, bize de düşer. ⁶¹

61 KAYNAK: İslami Sitelerden derlenmiştir Osman Karagözel

KUL HAKKININ ÖNEMİ

Kul Hakkı Nedir?

Kul hakkı kavramı İslam'da titizlikle yaklaşılan bir kavramdır. Kul hakkı ile ilgili Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i şeriflerde bilgiler yer almaktadır. Kul hakkı ile ilgili araştırmalar son aylarda en fazla arananlar arasına girmiştir. Peki, kul hakkı nedir? Kul hakkı ile ilgili ayetler ve hadisler nelerdir? İşte kul hakkı ile ilgili tüm detaylar.

Kul hakkı ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Kul hakkı her Müslüman'ın dikkat etmesi gereken önemli bir kavramdır.

Kul Hakkı Nedir?

Bir kulun başka bir kul üzerinde olduğu haktır. Kul hakkının vebali yüce Allah katında oldukça fazladır. Cenab-ı Hak kul hakkı için ***“Benim yanıma her şey ile gelin affederim. Fakat kul hakkı ile gelmeyin, onu ben değil, kulum affeder.”*** demiştir. Allah'ın bu günahı bağışlayabilmesi için hakkı yenen kula danışacağı bilinmektedir. Eğer hakkı yenen hak sahibi kişiyi bağışlamazsa Allah bu günahı affetmeyecektir. Cenab-ı Hak her insana birtakım haklar tanımıştır. İnsanların birbirleri üzerinde hakları bulunmaktadır. ***Bir kimse bir kimsenin hakkını yer, malını çalar, hırsızlık yapar, dedikodusunu yapar, darp eder, iftira atar, hakkında yalancı şahitlik yapar ise büyük vebali olan kul hakkını işlemiş olur.***

Kul hakkı pek çok sebebe bağlı olarak işlenebilir. ***Dolayısıyla bir kişinin istenmediği bir şey yapması, onu alay etmek, küçük düşürmek, başkasının yanında aşığalamak, rencide etmekte bir kul hakkıdır.*** Bunun helallığı ise hakkı yenen ve hak yiyen kişi arasında olacaktır. Başka biri bu günahı bağışlayamaz. Helallik alma şartı aranmaktadır.

Kul Hakkı Hadisler

Bir diğer hadis- şerifte de kul hakkı yemenin vebali için şu şekilde bahsedilmiştir;

“Kim birinin hakkını yediyse ahirette zor duruma düşmemek için o kişinin gönlünü alın, helalleşin. Borcu olan bir kişi cennete giremez. ”

Kul hakkı yemenin hükmü nedir? Kul hakkı nasıl ödenir?

Hz. Peygamber (s.a.s.), üzerinde kul hakkı bulunan kişilerin, hak sahibi olan mazlumlardan helallik almalarını öğütlemiştir. Bunun yapılmaması durumunda hesap gününde haksızlık yapan kişinin Salih amellerinin, haksızlığı ölçüsünde alınarak hak sahibine verileceğini, eğer verilecek Salih amel bulunamazsa o zaman da mazlunun günahlarının zalime yükleneceğini belirtir (Buhârî, Mezâlim, 10).

Yine Peygamberimiz (sav), imkânı olduğu halde zamanı gelmiş bir borcu ödemeyenlerin kul hakkını ihlal ettiğini şöyle ifade eder: ***“Ödeme gücü olan zengin kişinin, ödemeyi ertelemesi zulümdür.”***⁶²

Görüldüğü üzere kul hakkı, kişinin Cennet ya da Cehennem’e gidişinde önemli ölçüde belirleyici bir rol oynamaktadır. Allah’ın huzuruna kul hakkı ile çıkmanın, çok ağır bir vebali vardır. Çünkü böyle bir günahın Allah tarafından bağışlanması, hak sahibinin affetmesi şartına bağlanmıştır.

Hak sahibi, hakkını almadıkça veya bu hakkından vazgeçmedikçe, Allah kul hakkı yiyenin bu günahını affetmemektedir. Çünkü ilâhî adalet, bunu gerektirir. Veda hutbesinde Resûlullah (sav), *“Ey insanlar, sizin canlarınız, mallarınız, ırz ve namuslarınız, Rabbinize kavuşuncaya kadar birbirinize haramdır (dokunulmazdır).”*⁶³ buyurmuştur.

Buna göre, gasp, hırsızlık veya izinsiz alma gibi yollarla elde edilen haram para veya mal, sahipleri biliniyor ise kendilerine yahut mirasçılarına, bilinmiyor ise fakirlere veya hayır kurumlarına onların namına sadaka olarak verilmelidir. Ayrıca, yapılan bu kusurlardan dolayı da Allah’tan af ve mağfiret dilenmelidir.

⁶² Buhârî, Havâle,1

⁶³ Buhârî, Hacc, 132

Mal ya da darp gibi şeylerle ilgili olmayan gıybet, bühtan gibi hak ihlallerinde en doğrusu, hak sahibine durumu anlatıp helalleşmek olmakla beraber, her zaman bu şartı yerine getirmek mümkün olmadığından ya da insanlar bundan çekindiklerinden, kendi adına tövbe edip, hak sahibi namına da istiğfar etmek, dua etmek ya da hayır hasenat yaparak sevabını ona bağışlamak, bu tür hak ihlallerine keffaret olur.⁶⁴

Kul Hakkından Ne Anlıyoruz?

Güzel dinimiz İslam'da "kul hakkı" olarak adlandırılan ve beşeri ilişkilerin neredeyse temelini oluşturan çok ciddi bir kavram vardır. Kul hakkı kavramı, insanlar arası ilişkileri sağlamlaştıracak; iyiliğin, insafın, adalet ve merhametin kök salmasını sağlayacak; ahlaki yapının pekişmesine vesile olacak, bunun sonunda da kişinin ahiret mutluluğunu yakalamasına etki edecek önemli bir kavramdır.

"Kul hakkı" sözcüğü "insan hakları" tabirinden daha dinî bir içeriğe sahiptir. Bu kavramla insan, başıboş bir varlık olmadığını, yaptıklarından hesaba çekileceğini; eliyle-diliyle ve diğer organlarıyla çevresindekilere karşı hassas davranması gerektiğini ve "kul hakkına tecavüzün kesinlikle cezasız kalmayacağı" tehdidiyle karşı karşıya bulunduğunu hisseder. Kur'an'da, ilk bakışta kul hakkı gibi görünen ve kullar arasındaki adalet esaslarını tespit eden birçok ayetten sonra, "İşte bu Allah'ın hudududur/ölçüsüdür, onu çiğnemeyin.» mealinde ilahî ikazlar gelir. **Demek ki, kul hakkını çiğnemek, Allah'ın hududunu çiğnemek olarak kabul edilmektedir.**

İslam dini, ırk, milliyet, siyasi anlayış, dil ve tahsil farkı gözetmeksizin, her insanın şeref ve itibarına hürmet eder. Kur'an-ı Kerim'de zekât, sadaka, infak, ihsan, yardımlaşma, miras, doğruluk, adalet gibi kavram ve konuların bir uzantısı da kul hakkına ve dolayısıyla toplumun salahına dayanır. **Kul hakkına riayet, dinimizin en çok dikkat çektiği, ayet ve hadislerle ikaz hatta tehdit ettiği bir konudur.** Fert ve toplumun düzenini, huzurunu, uyumunu ve ahlakiliğini sağlamada oldukça önemli bir yer tuttuğu için dinimizde bu konu üzerinde hassasiyetle durulur. İmanın şartlarını üzerinde taşıyan müminlerin Yüce Allah'ın

64 İbn Teymiyye, el-Fetâvâ'l-Kübrâ, I, 113

rızasını kazanmaları için yerine getirdikleri namaz, oruç gibi ibadetler dünyanın en zor işi olan kul hakkına dikkat etmek için hazırlanmış bireysel şuur talimleri gibidir.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), şu üç hadisinde, kul hakkını şöyle işlemektedir:

“Üzerinde kul hakkı olan, ölmeden önce ödeyip helalleşsin! Çünkü ahirette altının, malın değeri olmaz. O gün, hak ödeninceye kadar, kendi sevaplarından alınır, sevapları olmazsa, hak sahibinin günahları buna yüklenir.”⁶⁵

Örneklendirecek olursak, çalıştığımız yerde mesaimize dikkat etmemek işverene karşı bir kul hakkı ihlalidir. Çalıştırdıklarımızın ücretini kesmek veya vaktinde vermemek yine bir hak ihlalidir. Ücretle verdiğimiz bir dersin saatini doldurmadan derse son vermek ücret sahibinin hakkını yemek olur. Bir öğrenciye hak ettiği notu vermemek haksızlık olur. ***Komşumuzu sesle, gürültüyle rahatsız etmek, balkondan çıptıklarımızla ona zarar vermek, bakışlarımızla veya hareketlerimizle onu taciz etmek, dedikodusunu yapmak komşuluk (kul) hakkını ihlal olur. Bir insanı küçük düşürmeye çalışmak, onun onuruyla oynamak, kişiliğini hedeflemek, haksız yere çıkışmak, aşağılamak, kalbini kırmak kul hakkı kapsamında değerlendirilecek olumsuz davranışlardır. Yüz yüze olmasa da telefon, televizyon, radyo veya basın yoluyla birisine haksız isnatlarda bulunma, onunla ilgili yalan haber verme, kişilik haklarına saldırma, onuruyla, aile gururuyla oynama yine kul hakkına girmektedir.***

Kişisel yararları için çevreye zehir akıtanlar, havayı kirletenler, yolları daraltanlar, kısacası ammenin hukukunu hiçe sayanlar çok daha büyük kul hakkı ihalleriyle ve hesaplarıyla yüz yüzedirler. Zira hedef alınanlar veya mağdurlar tek kişi değil çok kişidir. Çok kişiden helallik almak ise çok çaba gerektirecektir. Trafik işaretlerine dikkat etmeyerek başkasını tehlike ve zarara sokmak, geçiş önceliği olan bir sürücüye bu önceliği vermemek, yolda bir sürücüyü sıkıştırmak, yoluna arabasının burnunu sokmak, trafikte arabaların akışını keserek veya yavaşlatarak sürücülerin vakit kaybına uğramalarına yol açmak; sürücülere el-kol hareketi yapmak, korna çalarak taciz veya hakaret etmek;

⁶⁵ Buhari, Rikak, 48.

Yolda veya bir mekânda birisinin ayağına basıp özür dilememek; asansör veya gişe önlerinde bekleyenlerin sıralarına riayet etmeden önlerine geçmek vs. bunlar hep kul hakkına dâhil olan kötü davranışlardır.

Bizler kul hakkı deyince, komşumuzun, arkadaşımızın, meslektaş veya mesâi arkadaşımızın bir malını alıp habersiz kullanma veya yemeyi aklımıza getiririz. Bu kul hakkının maddi çeşididir. ***Bir de bu saydıklarımızın gıybetlerini yapmak, onurlarını kırmak, onları hafife almak veya küçük düşürmek gibi manevi olan kul haklarını da akıldan çıkarmamak gerekir. Yukarıda verdiğimiz örnekler her iki kul hakkı için de bir hayli malzeme oluşturacak niteliktedir.***

Bizim değer dünyamızı paylaşmayan, inanmayan ya da gayrimüslimlerin hakkı için de onlarla helalleşmek gerekir. Bunların gönlü alınmazsa ahirette affının çok güç olduğu bilinmelidir. Bunların hakkından kurtulmak, Müslümanın hakkından kurtulmaktan daha zordur. Gayrimüslimlerin mal ve canlarına saldırmak caiz olmadığı gibi, hile yapmak, onları incitmek, kalplerini kırmak, kadın ve kızlarına saldırmak da caiz değil, haramdır.⁶⁶

Kişi beşer olmaktan kaynaklanan zaafırları, zayıflıkları, gafleti ve unutkanlıklarıyla bir zaman için başkasının hakkına tecavüz etmiş olabilir. İnsanın hata ve kusurunu anlayıp onu tamir etmesi de bir erdemdir. Bunun için, maddi-manevi hangi ihlalde bulunduysa bunu büyük bir cesaret ve açık kalplilikle telafi etmeli ve helallik dileme yoluna gitmelidir. Hak sahibi ölmüş ise, ona dua ve istiğfar edip, hakkını çocuklarına, vârislerine verip, onlara iyilik yapmalıdır. Çocukları, vârisleri bilinmiyorsa, mal miktarı parayı fakirlere sadaka olarak verip, sevabını hak sahibine bağışlamalıdır.

Kulluk, yalnız belli ibadetlerin yerine getirilmesinden ibaret değildir. Allah'ın bütün emirlerine toptan itaat ve yasaklarından kaçınmak suretiyle ubudiyetin yani kulluğun hakkı verilmiş olur. Yanlış telkin ve düşünceye kapılarak, kulun en küçük hakkını bir tarafa bırakıp, şahsi nafile ibadetlerle meşgul olmayı ibadet zannetmek, halk arasında yaygın; fakat yanlış ve dinî olmayan bir davranıştır. Bu konu üzerinde örneklerle ne kadar çok durulursa o kadar yerindedir. Bir insanın olgun/kâmil olabilmesi için Allah'a karşı olan vazifelerini yapması ondan sonra din kardeşlerine yardımda bulunması zorunludur. Böyle olunca şu ölçü ortaya çıkmaktadır:

“Başkasını düşünmeyen yaşamaya hak kazanamaz; çünkü Peygamberimiz “kendisi için istediği bir şeyi, başkası için istemeyenin imanı tam değildir.” buyurmuşlardır.

Her işimizde önce kul hakkını göz önünde tutmamız, önce Allah’ın rızası, sonra toplumun selameti ve daha sonra huzurumuz için ana yükümlülüğümüzdür. Kur’an-ı Kerim’in dörtte üçü kul hakkını açıklamaktadır desek mübalağa etmiş olmayız. İslam’ın binası Allah’ı ve dinini tasdik ve ikrardan sonra, toplumun selameti ve Hakk’ın bizden talep ettiği hükümlerini yerine getirmektir.

Kul hakkı, Allah’ın hakkından önce ödenir. Allah uğrunda savaşıp da ölen kimsenin, kul hakkından başka bütün günahları affedilir. Kul hakkı maalesef tövbe ile de, şefaât ile de düşmemektedir.

Bütün bu ciddiyetine ve Yüce Allah’ın, ***“Benim huzuruma kul hakkı ile gelmeyin!”*** uyarısına rağmen toplumumuzdaki bu vurdumduymazlığı neyle izah edebiliriz?

İslam ahlakının bir ayağının “Allah’a itaat”, diğer ayağının ise “mahlukata şefkat ve merhamet” olduğunu nasıl unutabiliriz? Bunu içselleştiren bir kişi bırakalım kulu, hayvan ve cansız hakkına bile oldukça dikkat eder, örneğin hayvanlarını aç-susuz bırakamaz, onlara fazla yük yükleyemez, eşyayı hor ve pis kullanamaz! Böyle bir anlayış ve davranış, İslam’ın “temizlik” ve “merhamet” medeniyeti olmasının bir gereğidir.

Öyleyse iyi bir Müslüman, Allah’a karşı görevlerinin yanı sıra insanlara karşı görevlerine ve özellikle de kul hakkına karşı da oldukça duyarlı olmalıdır. Yaptığımız her ibadet bizi kul hakkından korkma ve o konuda dikkatli olma seferberliğine itmeli. Bir kimseden haksız olarak alınan bir kuruşu, sahibine geri vermenin, yüzlerce lira sadakadan kat kat daha sevap olduğu unutulmamalıdır. ***Günümüzde madde, menfaat, hırs ve gaflet karışımı kavga ikliminde, kulluk bilinci zayıflamış, hâliyle kul hakkı da neredeyse hatırlanmaz olmuştur.*** Dinimizde bu kadar önemli yer tutan “Kul Hakkı’na büyük bir titizlikle önem verelim. Bunu yapınca bilelim ki, hem dünyadaki itibarımız artacak, hem de ahirette ilahî hesap günü işimiz daha kolaylaşacaktır.

Prof. Dr. İbrahim Emiroğlu
Dokuz Eylül Üniv. İlahiyat Fak.

İNSAN’ DA/İSLAM’DA EDEP VE HAYA

1642-Ebû Saîdi’l-Hudrî (radiyallâhu anh) anlatıyor: “Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) çadırdaki bâkire kızıdan daha çok hayâ sahibi idi. Hoşlanmadığı bir şey görmüşse biz bunu yüzünden hemen anlardık.”

Buhârî, Edeb 77, Menâkıb 23; Müslim, Fedâilu’n-Nebi 67, (2.320).

1643-Zeyd İbnu Talha İbnu Rükâne (radiyallâhu anh) anlatıyor: “Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: “Her bir dinin kendine has bir ahlâkı vardır. İslâm’ın ahlâkı hayâdır.”

Muvatta, Hüsnü’l-Hulk 9, (2, 905); İbnu Mâce, Zühd 17, (4181, 4182).

1644-Hz. Enes (radiyallâhu anh) anlatıyor: “Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: “Edepsizlik ve çirkin söz girdiği şeyi çirkinleştirir. Hayâ ise girdiği şeyi güzelleştirir.”

Tirmizî, Bir 47, (1975);İbnu Mâce, Zühd 17, (4185).

Hayâ (Edep) ile İlgili Hadisi Şerifler

İslam’da hayâ ve utanma hakkında hadisler. Hayâ ile ilgili hadisi şerifler, “Hayâ İmanın bir göstergesidir. Hadis-i şerifte, (Hayâsızlık insanı küfre düşürür) buyuruldu. Hayâ, bir binayı tutan direk gibidir. Direksiz binanın durması kolay olmadığı gibi, hayâsız kimsenin de imanını muhafaza etmesi zordur.

Hadis-i Şeriflerde Buyuruldu ki:

Hadis: (Allahü teâlâdan hayâ edin! Allah’tan hayâ eden, kötü düşünceden uzak durur, midesine girenleri kontrol eder, ölümü hatırlar.) [Tirmizi]

Hadis: (Hayâ, baştanbaşa hayırdır.) [Müslim]

Hadis: (Her dinin bir ahlakı vardır. İslamiyet'in ahlakı da hayâdır.) [İbni Mace]

Hadis: (Hayâsız olan hep kötülük eder.) [İbni Mace]

Hadis: (Hayâsız olan, emanete hıyanet eder, hain olur, merhamet duygusu kalmaz, dinden uzaklaşır, lanete uğrar, şeytan gibi olur.) [Deylemi]

Hadis: (Hayâ ile iman, ikiz kardeşdir. Biri giderse diğeri de gider.) [Ebu Nuaym]

Hadis: (Mümin, ayıplamaz, lanet etmez, çirkin söz söylemez ve hayâsız değildir.) [Tirmizi]

Hadis: (Hayâ imanın nizamıdır. Bir şeyin nizamı bozulunca, parçaları da bozulur.) [İ.Maverdi]

Hadis: (Hayâ imandandır. Hayâsızın imanı yok demektir.) [İbni Hibban]

Hadis: (İnsan, Salih iki komşusundan utandığı gibi, gece gündüz kendisiyle beraber olan yanındaki iki melekten de utanmalıdır!) [Beyheki]

Hadis: (Hayâsızın dini olmaz ve hayâsız kişi Cennete giremez.) [Deylemi]

Hadis: (İman çıplaktır, süsü hayâ, elbisesi takva, sermayesi fıkıh, meyvesi ameldir.) [Deylemi]

Hadis: (Hayâ ile iman bir aradadır. Biri giderse, öteki de durmaz.) [Hakim]

Dinimizde hayânın yeri çok mühimdir. Allahü teâlâdan utanmak, imanın kuvvetli olduğuna, hayâsızlık da imanın zayıf olduğuna alamettir

Hadis: (Hayânın azlığı küfürdendir) buyuruldu. Hayâsız kimse, zamanla küfre kadar gidebilir. Hayâ, imanın esasıdır. Hayâsız olan Allah'tan utandığı için günahı gizlemek de hayâdandır. İnsanlardan utanmayan Allah'tan da utanmaz. İnsanlardan utanarak günahı gizlemek de hayâdandır. İnsanlardan utanmanın, Allahü teâlâdan da utandığı anlaşılır. Çünkü hadis-i şerifte, (Allah'tan sakınan, insanlardan da sakınır) buyuruluyor. Hayâsız olan mürüvvetsiz olur. Hazret-i Ebu Bekir, (Hayâsız insan, halk içinde çıplak oturan gibidir) buyurdu."

"Dünden bugüne sorular"

www.İslamkultür.com

Edep ile İlgili Güzel Sözler

- “Şeref, edep iledir. Soy ile değildir.” – Hz. Muhammed (S.A.V)
- “Adalet olmadıkça yönetimin, edep olmadıkça asaletin, cömertlik olmadıkça zenginliğin faydası olmaz.” – Hz. Ömer
- “Edep, haddini bilmektir.” – Hz. Ali
- “Gönül adamı olanlar ömrünü boşa harcamazlar. Yüreğini ucuza satmazlar. Edep tacını başından almazlar. Gönül erlerinin yüzü her zaman yerde, gönülleri ise göktedir.” – Şeyh Edebali
- “Oğul! İstemeyecek kadar tok; reddetmeyecek kadar edepli ol!” – Ahmet Yesevi
- “Edebin ne kadar önemli olduğunu bilseydiniz, Allah’tan rızık yerine edep isterdiniz.” – Hz. Ali
- “Ne ibrettir kızarmak bilmeyen çehren, bırak kardeşim tahsili, git önce edep, hayâ öğren...” – Mehmet Akif Ersoy
- “Edep; konuştuğun zaman dilini, yalnız kaldığın zaman kabini, dışarıya çıktığın zaman gözünü korumaktır.” – Muhyiddin Şekür
- “Rahat olmak lazım, fakat duyarsız değil. Açık sözlü olmak lazım, fakat edepsiz değil.” – Sâdi Şirazi
- “Edep, aklın tercümanıdır. İnsan edebi kadar akıllı, akli kadar şerefli, şerefi kadar kıymetlidir.” – Şems-i Tebrizi
- “Güzellik, değişik ve süslü elbiseler giymekte değildir. Gerçek bir güzellik, ilim ve edeple elde edilen güzelliştir.” – Hz. Ali
- “Kalbin ahlâkına edep denir.” – Hz. Ömer
- “Ve en çok insana vefa yakışıyor. Yüreğe sevdâ, gözlere hayâ. Ve en çok yaşamak yakışıyor. İnsanca, sevdaca, duruca.” – Ahmet Telli
- “Param olmadan çok şey aldım. Edep aldım, öğüt aldım, gönül aldım.” – Tarık Tufan
- “Bey hayâ sahibi ve insanların seçkini olmalı; hayâ sahibinin tavır ve hareketi eksilmeyen bir bütündür.” – Yusuf Has Hacib
- “Edep döküntüleri, altın döküntülerinden daha hayırlıdır.” – Hz. Osman

- “Kaba söz, ayıptan başka bir şey getirmez! Hayâ ve edep de girdiği yeri süsler!” – Müslim, Birr, 78; Ebû
- “Mümin, ırza, namusa dil uzatan, lânet eden, çirkin işler yapan, edepsiz konuşan kimse değildir.” – Tirmizî, Birr, 48
- “Allah’ın verdiği nimetleri teşekkürle, saygı ile edeple karşıla. Ben buna lâayk mıyım diye düşün. Düşünme, bir şükürdür.” – Ehl-i İrfan
- “Edep duygusu insanlara daha doğumda eşitsiz bahşedilmiştir.” – F. Scott Fitzgerald
- “Eski bir kuraldır: Edepsizin biri eğer isterse mütevazı görünebilir, ama mütevazı biri edepsiz görünemez.” – Georg Christoph Lichtenberg
- “Ben kötü haberleri veren kişi olmak istemem, ama sizin yaşınızda şunu bilmeniz gerekir ki, edep çağı artık geride kaldı. Daha doğrudan söyleyeyim: Edep öldü.” – Amin Maalouf
- “Altı tip kişi vardır ki üzüntü onlardan hiç eksik olmaz: -Kıskanan -Kin güden -Yeni yetme zengin olan -Fakirlik korkusu çeken zengin -Gücünün yetmeyeceği bir rütbeyi talep eden -Edep ehlinde olmadığı hâlde onlarla oturup kalan.” – Sokrates
- “Devlet işleri içten gelen bir sevgi, edep ve kâmil akıl ile yürütülmezse onun sonu çöküş ve yok oluşturdur.” – Platon

- “Edep, her türlü davranın üzerindedir. Ve insan ancak dili kadar edeplidir.” – Nazan Bekiroğlu
- “Yerçekimi sebebiyle değildir ayakların yere basması. O, tamamen, vicdan, merhamet, edep ve tevazu muhasebesi.” – Nilgün Bodur
- “Aşk benim vatanım, edep gönül toprağım, hicap iklimim, şiir ise mesajımdır.” – Bahattin Karakoç
- “Neredesin Ey Edep?.. Edepsizlerin lügatında çoğalmışsın!...” -Nur Hayat Şuara
- “Susmak ne güzeldir; Muhatap arifse edep, âşıkça ifade, ahmakça cevap.” – Serdar Tuncer
- “Sevgi olunca, edep de olur. Edep olunca küstahlık kalmaz ki.” – Cahit Zarifoğlu
- “Edep... Müslümanın en aziz duygusu...” – Necip Fazıl Kısakürek
- “Edepli davranın, o zaman ağlamazsınız.” – Anton Çehov
- “Hiçbir süs edep kadar güzel değildir.” – Hz. Ali
- “Hava kirliliğinden değil, hayâ kirliliğinden nefes alamıyoruz.” – Necip Fazıl Kısakürek
- “Âdem suretinde olan herkes, Âdem değildir. Âdem’in Âdemliği; akıl, hayâ ve ilim iledir.” – Hacı Bektaş-ı Veli
- “Makamımız aşk, üslubumuz edeptir bizim. Kapımıza değil, gönlümüze vuran buyursun.” – Şems-i Tebrizi
- “Nefs kötü edep üzere yaratılmıştır. Kul ise onu edebe bağlı tutmakla görevlidir.” – İbn Atâ
- “Fazla gülmeyene heybet verilir. Sağa sola bakmayana edep verilir. Fazla konuşmayana hikmet verilir.” – Abdülkadir Geylani
- “Hayâ, sevdanın en güzel örtüsüydü. Hayâ kayboldu ve sevda üryan kaldı.” – M.Ferhat Kurman
- “En edepli kadınlar en uygar zihinli olanlardır.” – Virginia Woolf
- “Bütün eski edepli insanlar ne kadar çabuk tükeniyorlar!” – Dostoyevski
- “Çocuklar tüm edepli davranış numaralarının içinden, edep denen şeyin içerdiği kötü davranışları ayırmakta eşsiz bir anlayış sahibidirler.” – Jean-Jacques Rousseau
- “Ölürken bile edepli olmak zorundaydı insan.” – Charles Bukowski

- “Edepli olmayan kişinin kötülüğü yalnız kendinde kalmaz. Belki bütün âlemi ateşe verir.” – Nurettin Topçu
- “Edep varsa ilim de var demektir. Fakat edepsiz bir insan kütüphaneler yutsa yine âlim sayılamaz.” – Asım Şark
- “Kişi yirmi sene ilim okusa bile, edep öğrenmeden ilim öğrenmiş olamaz.” – Hz. Süfyan-ı Sevrî
- “Asıl yetimler anne ve babadan değil, ilim ve edepten yoksun olanlardır.” – Hz. Ali
- “Kibirli kişi güzel övgü alacağını, hileci kişi dostlarının artacağını, edepsiz kişi onur kazanacağını, cimri kişi övüleceğini, muhteris kişi arkadaş bulacağını, kibirli hükümdar mülkünün istikrar kazanacağını hiç ummasın.” – İbnu’l-Mukaffa
- “Şu dört şey saadet ehlinin işaretidir: Doğruluk, edep, hilim (yumuşaklık) ve emanete sahip çıkmak.” – Hz. Lokman
- “Şarka bakmaz, garbı bilmez, edepten yok payesi. Bir kızarmaz yüz, bir yaşarmaz göz bütün sermayesi.” – Mehmet Akif Ersoy
- “Nün kadar suskun, Vâv kadar edepli ve Elif gibi dimdik sevebilmeli insan.” – Hikmet Anıl Öztekin
- “Aklın ahlakına ‘mantık’, kalbin ahlakına ‘edep’ denir.” – İhsan Fazlıoğlu
- “Utanma duygusuna önem ver. Çünkü Allah Hayy’dır. Allah’tan hayâ etmek, O’nun razı olmadığı şeyi terk etmekle olur.” – Muhyiddin İbn-i Arabî

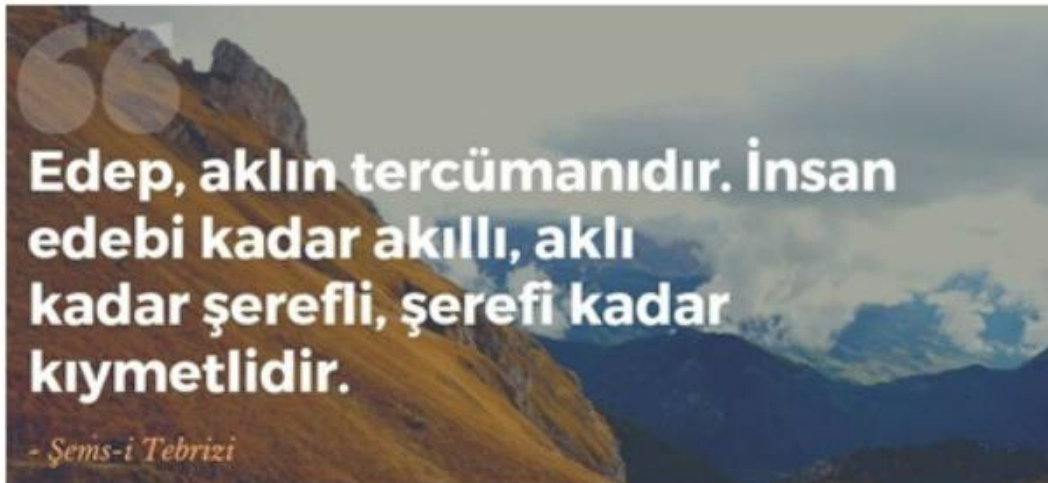
- “Edep her şeyin başıdır.” – Cahit Zarifoğlu
- “Giyimde edep, ahlaksız olanın gözlerinden korunmak için bir kalkandır, unutmayın.” – Halil Cibran
- “Yalan söyleme. Kimsenin ardından dedikodu etme... Şehvetperest olma, edepli ol. Kibir ve kin tutma. Gördüğünü ört, görmediğini söyleme. Elinle koymadığın şeyi alma. Büyükleri sev ve sözünde bil. Tüm ikrar ile verdiğin sözlerden dönme, dönme...” – Ahmet Ümit
- “Eski bir kuraldır: Edepsizin biri eğer isterse mütevazı görünebilir, ama mütevazı biri edepsiz görünemez.” – Georg Christoph Lichtenberg
- “Mesele edeple sevip, hayâ etmekte...” – Hikmet Anıl Öztekin
- “Ey Oğul! Edep ve terbiyesini yitirmiş patavatsız kimselerle tartışma!” – İmam Gazâlî
- “Evladınızı edepli, terbiyeli yetiştirin.” -Hz. Muhammed (s.a.v)

Edep ile İlgili Sözler Yunus Emre

- “Edebim el vermez edepsizlik edene. Susmak en güzel cevap, edebi elden gidene.”
- “İlim meclislerinde aradım, kıldım talep. İlim geride kaldı ille edep ille edep.”
- “Meğer ilim hiç imiş, illa edep illa edep.”

Edep Sözleri Mevlana

- “Edep sahibi, yediği tokadın sahibini aramaz, sebebini arar.”
- “Edepli edebinden susar, edepsiz de ben susturdum zanneder.”
- “Güzeli güzel yapan edeptir, edep ise güzeli sevmeye sebeptir!”

- “Aklım kalbime;’ İman nedir?’ diye sordu: Kalbim ise aklımın kulağına eğilerek: ‘İman edeptir.’ dedi.”
- “Bozuk olunca maya; ne ar tanır ne de hayâ.”
- Ey Müslüman, edep nedir diye sorarsan bil ki edep, her edepsizin edepsizliğine katlanmaktır.”
- “Edep ağır bir yüküdür. Herkes gücü oranında edep taşır. Edep güçtür, güç edeptir. Edepsiz olmayın, edep siz olun.”
- “Sükût, incelik, edep ve zarafet insanı her gittiği yerde sultan yapar.”
- “Bizi edepsizler değil, edebimiz susturur.”
- “Şeytanın katili edeptir.”
- “İnsanlar ile hayvanlar arasındaki fark, edeptir.”
- “Biz dile söze bakmayız. Gönle hale bakarız. Edep bilenler başkadır, canı ruhu yanmış başka. Aşk şeriatı bütün dinlerden ayıdır. Âşıkların şeriatı da Allah’tır, mezhebi de.”
- “Edep kişinin gönül aynasıdır.”
- “Dünya gecesinin aydınlatacak semaların en güzeli ve parlağı edeptir.”

GÜÇLÜ AİLE BAĞLARININ SIRLARI

1. Akrabalarınız hakkında sık sık konuşun ve olumlu yorumlar yapmaya gayret gösterin.
2. Eski albümlerin karıştırıldığı, beraber filmlerin izlendiği akşam buluşmaları düzenleyin ve bunu alışkanlık haline getirin.
3. Büyükanne ve büyükbaba başta olmak üzere akrabalarla ilgili hikâyeler paylaşın.
4. Doğum günlerine ve tatil planlarına ailenizi ve akrabalarınızı da dâhil edin.
5. Çocuklarınızın kuzenleriyle ilişki kurabilecekleri ortamlar hazırlayın.
6. Çocuklarınızın kuzenleriyle ya da büyükanneleriyle beraber zaman geçirebilecekleri fırsatlar yaratmaya çalışın.
7. Bir aile defteri yaratın ve herkesi paylaşmak istedikleri olaylar ya da fotoğraflar ile katkıda bulunmaları için teşvik edin. Böylece günlük gibi, daha sonra okunacak ve belki çocuklara aktarılacak olaylar da yazılmış olacaktır.
8. Ailenizle hep beraber bir gönüllü aktiviteye katılmaya çalışın.
9. Dünyanın neresinde yaşıyor olurlarsa olsunlar, diğer akrabalarınızla iletişim ve ilişki kurmaya özen gösterin.
10. Her yeni günde, yarının anılarını inşa ettiğinizi ve çocuklarınıza bu anıları miras bırakacağınızı unutmayın.
11. Akrabalarınızın sıkıntılarını takip edin, gerektiğinde onların talepleri olmadan destek verin.
12. Maddi menfaatleri öne çıkarmayın. Farklı ekonomik durumda olanlardan, durumu iyi olanlar ekonomik durumu düşük olanlara hissettirmeden destek olun.
13. Büyüklerinizi ziyaret edin, yanlarına giderken hediyeler alın.

14. Mümkünse, yılda en az 3-5 defa ziyaret edin, onların size gelmesi için ortam hazırlayın. Buluşmalarda, ziyaretlerde mümkünse diğer aile bireyleriniz de olsun.”
15. Birbirinizi çıkarsız sevdiğinizi hissettirin.
16. Çocuklara ailenin önemi öğretin.
17. Aile bireylerine sorun çözme, empati kurma, karar alma konusunda gelişmesi için çaba harcayın.

Sağlıklı ve güçlü bir aile yapısının kurulabilmesi için nelere dikkat etmeniz gerekiyor?

Öncelikle ailede saadet, karşılıklı gerçekleştirilebilecek bir husustur. Bunun temelini:

1. Birbiriyle iyi geçinmek,
2. Anlayışlı ve olgun davranmak,
3. Fedakâr olmak,
4. Dindarlık,
5. Fazilet,
6. Muhabbet,
7. Merhamet
8. Sadâkat.
9. Edep ve haya

Bunlar da bilhassa ahlâkî fazilet, dirayet, zekâ, samimiyet ve karşılıklı hassasiyet ile mümkündür. Yine eskilerin “hüsni muâşeret” (Güzel geçim. Bir arada yaşama güzelliği.) dedikleri, iyi geçinmek için büyük aile ve çekirdek aile, bütün aile fertlerinde yukarıda saydığım dokuz özellik bulunmalıdır.

KAYBETTİKLERİMİZİ ARARKEN

“İnsanlığın varoluşundan günümüze, bize her türlü imkânı veren Kâinatın sahibine ne kadar teşekkür etsek azdır. Hele koymuş olduğu kuralları bozmaya başladığımız şu 21. asırda dengeler iyice bozulmaya başladı. Ortaya konan bunca nimetten en küçük canlıdan en büyüğüne kadar, bütün varlıklar faydalanmaktalar. Bu sistem kâinat çapında değişmez bir kuralken, haksız paylaşım, egoizm ve tekellilik aldı başını yürüdü. Bir kesim sabahlara kadar eğlenirken, diğer tarafta da aç ve çaresiz insanlarla dopdolu. Her sabah, akşam mükellef sofralarla yemeğe ve içmeye doymayan insanların, benliğini tatmin etmek mümkün mü? Tatmin edilemeyen duyguların sonu ise; kocaman bir israf.

Bir kısım insanlar, çöplüklerde ekmek bulmak için çalışan miskinler grubu. Yüzlercesi ölümle burun buruna. Bir zaman, TV kanallarından birisinde haberleri izlerken yüreğim burkulmuş, gözlerim dolmuştu. İki yaşında bir kız çocuğu hastaneye kaldırıldığı halde, kurtarılamamıştı. Ölüm sebebi şöyle veriliyordu; “Açlık” açlıktan barsakları kuruyan çocuk, bu ıstıraba fazla dayanamamıştı. Ülkemizde kültürüyle, inandığı şeylere sahip çıkmayı, asırlarca devam ettirmiş olan insanımız, nasıl duyarsız hale gelmişti! Bize lütfedilen sayısız nimetlere manevi şükürsüzlüğün yanında, aşırı derecede har vurup harman savurma vardır.

İsraf; manevi bir şükürsüzlük, bereketin kesilmesine sebep olan unsurlardan birisi. Hele bedene yapılan en büyük haksızlık. Nimetlerin elden gitmesiyle insanlara el avuç açtıracak bir durum. İnsan onurunun ayakaltına alınmasının en büyük sebeplerinden biri. Elimizde olan fırsatların değerini anlamak için elimizden çıkmasını beklememek gerekir. İsraf; insanı kanaatsiz olmaya iter. Kanaatsizlik ise çalışma azmini kırar. İnsan kendisinin yaratılışında bile herhangi gereksiz bir organın olmadığını, her bir organın bir işe yaradığını görecektir. Hayatımız sınırlı olduğuna göre, bize verilen emanetlerin yerli yerinde kullanılması gerekir. Sağlığımızdan, zamanın israf edilmemesine, malımızdan, duygularımıza kadar ik-

tisatlı olmak mecburiyetindeyiz. Günümüzde israfa sebep olacak bir sürü sebep var. Buna karşılık, insanın onuru ve namusu rüşvet olarak alınır. Bazen de inandığı değerler, satın alınıyor. Elde ettiğinin karşılığı imkânsız olanları vererek, pişman olacağı bir yola giriyorlar. İsraflı bir hayat sefahati getiriyor, o da sefaleti ve perişanlığı getiriyor. Bize bahşedilen bütün nimetler, emanet olduğuna göre; mutlaka hesabının sorulacağını aklımızdan çıkarmamamız gerekir.

Dünyanın bir kısmı sefahati diz boyu yaşarken, bir kısım insanlar açlıktan ölmekte, perişanlığın pençesinde kıvranmaktalar. Medeni olduğunu iddia edenlerin, her gün açlıktan ölen insanlara seyirci kalmaktalar. Dünya bankasından alınan raporlardan öğrendiğimize göre; gelişmiş ülkelerin çöplüklerine attıkları yiyecek maddeleri, dünya üzerinde açlıktan ölen insanların on beş katını besleyecek kadardır. ABD’de her gün iki yüz bin ton yenilebilir yiyecek çöpe gitmektedir. Ayrıca yirmi bin adet otomobil, kırk beş bin otobüs hurdaya çıkarılmakta.

Dünyada her iki saniyede bir çocuk, açlığa bağlı sebeplerden dolayı ölmekte. İki bin yılında açlığa bağlı olarak ölen insan sayısı yirmi milyondur. Eğer Amerikalılar günlük et alımlarını yüzde on azaltsalar; açlıktan ölüme giden insanların, yüz milyonuna yiyecek sağlanabilir. Meseleyi sadece ABD ile sınırlandırmamak lazım. Kendi ülkemizde herhangi bir şehirde bile, açlık sınırında olan insanlarımız varsa bizim de yapmamız gereken işler var demektir.

Her ilimizde lüks semtler olduğu gibi, sefalet içerisinde yaşayan yerler de vardır. Her birimiz bu insanların durumlarını mutlaka görmeli ve bize verilen nimetlere sayısız teşekkür etmeliyiz. En büyük teşekkür ise, o insanların elinden tutmak, sefaletine son verecek şekilde yardımcı olmaktır.

İsrafın boyutu ne olursa olsun, milli ekonomiye zararı çok büyüktür. Küçük satılan şeyleri yan yana getirdiğimizde, nasıl bir tablo ortaya çıktığını bir iki misalle görelim. Dakikada on damla su kaçıran bir musluğun, ayda yüz yetmiş litre suyu kaçırdığını her halde tahmin edemezsiniz.

Meteoroloji uzmanları ara sıra bazı uyarılarda bulunurlar. Mevsim kış olursa şöyle derler; “Yağış azlığından dolayı barajlardaki doluluk oranı, çok düşük kaldı. Bu yıl susuz kalacağız” eğer mevsim yaz ise; “Barajlarda su bitti, yağmurlar gecikirse susuzluk ciddi tehlike olacak” su sıkıntısı her şeyi etkileyebilecek bir durumdur. Temiz su kaynakları giderek azalmaktadır. Önümüzdeki yirmi beş yıl içerisinde, su sıkıntısı çeken nüfus beş yüz milyondan üç milyara çıkacak. Bu veriler suyun kıymetini bilmemizi, özellikle israftan kaçınmamızı gerekli kılmaktadır. Bu

meseleye asırları aşan bir yaklaşımla insanlığın iftihar tablosu, Hz. Muhammed (sav):

“Deniz kenarında dahi olsanız, suyu israf etmeyin” buyurarak, ölçülü olmamızı istiyor. Sadece suda mı israf etmeyeceği? Hayır, her şeyin orta yolunu bulup, lüzumsuz harcamalardan kaçınmamız gerekir. Yaratıcının vermiş olduğu nimetlerden fakirlerinde hakkının bulunduğunu unutmamamız lazım.

İnsan sağlığı için, düzenli spor ve çalışmanın yanında, gıda ihtiyacının gereği kadar kullanılması şarttır. Her ne olursa olsun, uzmanlar fazla yemeği hastalık olarak kabul etmektedirler. Genelde kırk yaşına kadar şişmanlık bir şikâyeteye sebep olmasa da zamanla çabuk yorulma, nefes darlığı, şişmanlarda şeker hastalığı, kalp ve damar hastalıkları, eklem hastalıkları sıkça görülmektedir. Ayrıca istatistiklere göre; şişmanlar zayıflara göre daha az yaşamaktadır.

Telifisi zor olan bir israf ise; zaman israfıdır. Yapılan sayısız güzelliğe ve çirkinliğe zarf olan zaman, kıymeti en az bilinen nimetlerden biri. Birçoğumuz zaman için bir bedel ödemediğimizden dolayı, boşa harcanmasına göz yumduğumuz gibi, nasıl vakit öldürebilirimin hesapları yapılmaktadır.

Zamanın kadrini bilenler, çok azınlıkta kalmaktalar. Herhangi bir hedefi olmayan insanlar, günlerini ve saatlerini harcamak için plan ve programlar yapmaktalar. Bilmem ki, çocuklarımızı yetiştirecek olan anne ve babalar bu konuda ne kadar duyarlı! İş hayatının acımasız çarkına giren insanımız, okumaya vakit bulamamakta! Eğitimciler, memurlar, işçiler kısacası çoğunluk, vakit bulamadıklarını veya okuma alışkanlıklarının olmadığını söylemekteler.

Hayatımızda ne kadar çok şeyi israf ettiğimizin farkında mıyız? Ailelerin çocuklarına vakit ayıramadıklarına şahit olduğça, bu talihsiz evlatlara acıyorum. İşten fırsat bulamadıklarını ifade etmek, çocuklarımıza yapılan bu haksızlığın mazzereti gösteriliyor. İsrif edilen hayat ve heder olan evlatlarımız! Hele televizyon karşısında harcadığımız saatler. Burada sayacağımız birçok şey var, fakat konuyu uzatmadan söz sultanı, kâinatın Efendisi (sas) bir sözülle meseleyi taçlandıralım, şöyle buyuruyor: “İki nimet vardır ki, inananlar onun kıymetini bilmezler; boş vakit ve sağlık.”

Bilginlerden biri şöyle demiştir: **“Vaktin hakkını idrak eden kimse, hayatının anlamını da idrak etmiştir, çünkü vakit hayat demektir.”** Bu demektir ki zamanını boşa harcayan kimse, manasız bir hayat sürüyor. Akıllı ve başarılı bir kimse;

ömrünün her anını faydalı ve meyveli hale getirmek için gayret eder. Bir şairin dediği gibi:

En çok değerlendirmen gereken

Vaktindir senin geçip giden

Maalesef en kolay kaybettiğin

Bakıyorum aynı şeydir neden?

“Yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz.” İfadesi bu anlatılanları ne kadar da güzel bir şekilde özetlemektedir.”

Cemalettin Yazıcı

10.06.2021

KÖROĞLU'NUN İÇTİĞİ BENGİSUYU BİLİR, FELSEFESİNİ BİLMEZDİM

“●”

Suyun doğası bir felsefe anlatır.

Mesela dağdan akan suyu düşünün.

En az direnç gösteren yolu seçer akmak için.

Yani önüne bir kaya çıkacak olursa vazgeçmez yolundan ama onunla uğraşmaz, kayayla mücadele etmez, etrafından dolaşıp devam eder akmaya.

Suyun bu doğasından alınan ilhamla şöyle der Sufiler:

“Seninle uğraşan hiç kimseyle uğraşma, eğer uğraşırsan onunla aynı yerde kalırsın.

Etrafından dolanıp devam et yoluna.”

Diyelim ki dağdan akan su önüne çıkan kayanın etrafından dolaşamayacak bir yola denk geldi.

O zaman ne yapar?

Birikip, çoğalıp üstünden aşar.

Yok, eğer bu da olmuyorsa, sabırla kayayı damla damla delmeye başlar.

Kayayı delmeyi başaran suyun kuvveti değildir tabii ki, damlaların sürekliliğidir ki buna da “sabır” derler.

“Sabretmek” hiçbir şey yapmadan oturmak değildir.

“Sabır dikenin içinde gülü, gecenin içinde gündüzü hayal edebilmektir.” der Şems-i Tebrizi.

Suyun doğası imkânsızın bile başarılabilceğini, bunun için sabırlı ve istikrarlı olduğunu öğretir. Kayayı delen su elbette yine yoluna devam eder.

Su hep akar ve çalışır.

Bilir ki aktıkça temizlenir.

Bazen dere kenarlarında su birikintileri oluşur, akmayan su bulanır, çamurlaşmaya başlar!

Üzerine pislik birikir ve Sufiler bu yüzden derler ki:

“Sen su gibi sürekli ak!

Her daim yenilen!

Her gün yenilen!

İki günün aynı olmasın hep ilerle!

Dünü dün de bırak yeni şeyler öğren!”

Mesela su değişimden hiç korkmaz.

Ama insanlar değişimi sevdiklerini söyleseler de aslında bundan çok korkarlar.

Su, “değişimi” ne de güzel anlatır.

Bazen yağmur olur, bazen kar olur, bazen buz olur, bazen buhar olur.

Buhar olduğunda çıkar gökyüzüne, yağmur olup, kar olup, yine iner yere.

Ayrıca su uyumludur.

Çay bardağına koyduğunda çay bardağının şeklini alır, kovaya koyduğunda kovanın.

Sürekli bulunduğu yere uyumlanır ama doğası da hiç değişmez.

Her yere her şeye uyum sağlar.

Unutma ki dünyada her zaman doğaya uyum sağlayanlar hayatta kalır.

Uyum sağlayanlar esnektir çünkü.

Değişime direnenlerse katı.

Fırtına en sert en güçlü ağaçları devirir ama esnek fidanlara, otlara hiçbir şey yapamaz.

O yüzden esnek olanlar, uyum sağlayanlar hayatta kalır. Aynı zamanda akışa teslim olur.

Teslimiyet içindedir.

Bu teslimiyet boyun eğmek değildir.

Çünkü bilir ki bütün dereler eninde sonunda büyük denizlere, okyanuslara akar.

Elinden geleni yaptıktan sonra hayatın akışına teslim olmaktır bu.

Su berraktır, şeffaftır.

Olduğu gibidir yani.

Paylaşıcıdır.

Hep besleyicidir.

İnsanları, hayvanları, doğayı besler.

Hayatı başlatandır ve sürekli üretendir.

Su olan her yerde bitkiler vardır, hayvanlar vardır, insanlar vardır, hayat vardır.

İşte suyun bu yapısından dolayı Sufiler birbirlerine

SU GİBİ OL AZİZİM derler. “●”

BİR DAHA DÜŞÜN

Cengiz Numanoglu /1977

*“Kendin için, bir mahkeme kursan da;
Nefsinden, ne kadar uzak dursan da;
Her celseyi, vicdanına sorsan da;
Hükmünü vermeden, bir daha düşün.*

*Ahlâk reddederken, mîras reddini,
İnkâr ediyorsan, hâlâ ceddini;
Aslına duyduğun, bu nefret, kini;
“Ben insanım” derken, bir daha düşün.*

*Elinde mey tası, dilinde nifak;
Kalbinde şeytanla, binbir ittifak;
Sökmediyse hâlâ, cehlinde şafak;
Dalâlet ne demek? Bir daha düşün.*

*Niyetinde varsa, Kur’ân’a cür’et;
Bir kısmını kabul, bir kısmını red.
Sana vermiyorsa, ölüm de ibret;
Mahşer kimliğini, bir daha düşün.*

*Hasedin... Edepten, hayâdan çoksa;
Kardeşin karnı aç, seninki toksa;
Hele günlüğünde, namaz da yoksa
“Müslümanım!” derken, bir daha düşün.*

Ne kılıç ne kalkan ne zırha güven;
Mîzan'da kurtulur, nefsinî döven.
Bil ki; seni sana, şeytandır öven;
"Kalbim temiz" derken, bir daha düşün.

Kalmamış modanın, iz'ân ölçüsü;
Ne giysiler gördüm; şehvet dürtüsü.
İffet değil midir, insanın süsü?
Çağdaşlık bu mudur? Bir daha düşün.

Fal, büyü, cin değil, kurtuluş Hakk'ta,
Aradığın huzur; Nâs'ta, Felâk'ta.
Gel şu hezeyanı, artık bırak da;
'Müşrik' kime denir? Bir daha düşün.

Aç kalsan... Dönüp de hüsrana bakma
Ne can ne cânânı, âhirde yakma.
"Kazandım" deyip de yediğin lokma;
Haram mı, helâl mi? Bir daha düşün.

Nereye akıyor, bu insan seli?
Gerçeği görmeyen ya kör, ya deli.
Dünyada sabırdır cennet bedeli;
Değer mi, değmez mi? Bir daha düşün.

Akla kara, bir yürekte barınmaz,
Secde yoksa kibir kiri arınmaz.
Hele îmân, kolay kolay korunmaz;
Bunları bir daha, bir daha düşün.

Düşmezdin... Dengeyi, ilimle kursan,
Kuran mihengine, aklını vursan.
Yoksa... Her doğruya, 'ifrat!' diyorsan;
Bir daha... Bir daha... Bir daha düşün."

“Yıllar yıllar önce bugünleri görmüş ve güçlü kalemıyla yazıya dökmüş Ömer Hayyam. Etrafımızda ezberden sözler söyleyerek dolaşan ve din kisvesi altında hayatlarımızı yargılayan insanlara en güzel cevapları o vermiş. *Onların yediklerinin yanında şarap meze kalır* demiş büyük usta.

Hem hayatlarımıza müdahale etmek isteyenlere çok net cevaplar veren, hem de bilgeliğiyle gerçeklik, ölümlülük ve kader gibi konulara ışıltı tutan Ömer Hayyam’dan her zaman aklımızda olması gereken 16 muhteşem rubai:”

<https://onedio.com>

“Bakınız ne diyor Hayyam?”

Niceleri geldi neler istediler?

Sonunda dünyayı bırakıp gittiler!

Sen; hiç gitmeyecek gibisin değil mi?

O gidenler de hep senin gibiydiler!

Bu dünya kimseye kalmaz bilesin!

Ergeç kuyusunu kazar herkesin!

Tut ki, Nuh kadar yaşadın zorbela!

Sonunda yok olacak sen değil misin?

1. Gelip geçici bu dünya...

Şu dünyada üç beş günlük ömrün var,

Nedir bu dükkanlar, bu konaklar?

Ev mi dayanır, bu sel yatağına?

Bu rüzgarlı yerde mum mu yanar?”

2. Cennete doğru yükselmeden önce...

“İnsan son nefesine hazır gerekmiş

Nasıl ölürse öyle dirilecekmiş

Biz her an *şarap* ve sevgiliyleyiz;

Böyle dirilsek işimiz iş.”

3. Kalbinde kötülük olduktan sonra...

“İçin temiz olmadıktan sonra
Hacı hoca olmuşsun, kaç para!
Hırka, tespih, post, seccade güzel;
Ama Mevla kanar mı bunlara?”

4. Kafamız güzel ama senden daha insanız!

Ferman sende, ama güzel yaşamak bizde:
Senden ayıgız bu sarhoş halimizde.
Sen insan kanı içersin, biz üzüm kanı:
İnsaf be sultanım, kötülük hangimizde?”

5. Senden hiçbir şey istemem!

“Rahmetin var, günah işlemekten korkmam;
Azığım senden, yolda çaresiz kalmam;
Mahşerde lutfunla ak pak olursa yüzüm
Defterim kara yazılmış olsun, aldırmam.”

6. Gerçekten o musun?

“Sen sofosun, hep dinden dem vurursun,
Bana da sapık, dinsiz der durursun
Peki ben ne görünüyorsam o’yum
Ya sen ne görünüyorsan o musun?”

7. Zaman’a da meydan okuduk.

“Ey zaman, bilmez misin ettiğin kötülükleri?
Sana düşer azapların, tövbelerin beteri.
Alçakları besler, yoksulları ezer durursun:
Ya bunak bir ihtiyarsın, ya da eşeğin biri.”

8. Tüm bunların sorumlusu kim?

“Tanrı gönlünce yaratır da her şeyi
Neden ölüme mahkum eder hepsini
Yaptığı güzelse neden kırar atar
Çirkinse suçu kim kime yüklemeli?.»

9. Hangimiz günahkar değil ki şu dünyada?

“Var mı dünyada günah işlemeyen söyle:
Yaşanır mı hiç günah işlemeden söyle;
Bana kötü deyip kötülük edeceksen,
Yüce Tanrı, ne farkın kalır benden, söyle.”

10. Böyle feleğin çarkına çomak sokmak lazım!

“Felek ne cömert ne aşağılık insanlara!
Han hamam, dolap değirmen, hep onlara.
Kendini satmıyan adama akmek yok:
Sen gel de yuh çekme böylesi dünyaya!”

11. Bizler neyi bilebiliriz ki?

“Yaşamanın sırlarını bileydin
Ölümün sırlarını da çözerdin;
Bugün aklın var, bir şey bildiğin yok:
Yarın, akılsız, neyi bileceksin?”

12. Beni yaratan da sen değil misin?

“Beni özene bezene yaratan kim? Sen!
Ne yapacağımı da yazmışın önceden.
Demek günah işleten de sensin bana:
Öyleyse nedir o cennet cehennem?.»

13. Hayyam bakar dalgasına, herkes kendi yoluna!

"Gül verme istersen, diken yeter bize.
Işık da vermezsen, ateş yeter bize.
Hırka, tekke, post most olasa da olur,
Kilise çanları bile yeter bize."

14. Hesap ver kendine!

Adam olduysan hesap ver kendine:
Getirdiğin ne? Götürdüğün ne?
Şarap içersen ölürüm diyorsun:
İçsen de öleceksin, içmesen de!»

15. Sözde müslüman, gerçekte en beterimiz o!

"Kendi içmez, içeni kınamaya bayılır,
Yüzünden aldatmaca, sahtekarlık yayılır.
Şarap içmiyor diye kasılıp gezer ama:
Yedikleri yanında şarap meze sayılır."

16. Haydi getir şarabı!

"Dünyada akla değer veren yok madem,
Aklı az olanın parası çok madem,
Getir şu şarabı, alsın aklımızı:
Belki böyle beğenir bizi el alem!"

Bismillahirrahmanirrahîm.
Elhamdulillahi rabbil alemîn.

Vessalatu ve'sselamu ala seyyidina muhammedin ve ala alihi ve sahbihi ecmaîn.

Bu yazılarımda Kaynaklarım Öncelikle Allah'ın (c.c.) kitabı Kur'anı azimüş-şan, Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) nın hadisleri ve sünnetleridir.

Kitapçık içinde okuyacağınız derlemeler ve şahsımın içimden geldiği gibi yaptığım dualardan bölümleri sizlere aktarmaya çalıştım. Her gün Sabah akşam her daim her gün güne başlarken gerek araçla gerekse yaya olarak yapılan yolculuklarda, yapılmasının dünya ve ahiret hayatınızın huzurlu ve güzel olmasına katkı sağlayacağını ümidi ile yazmaya çalıştım.

Bakara Suresi 201. Ayet

"Veminhum men yekûlu rabbenâ âtinâfiddunyâ hasanetenvefi-l-âhirati haseneten vekinâ azâbe-nnâr(i)" (Bakara Suresi 201. Ayet)

Anlamı: "Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik (ver) ve bizi ateşin azabından koru"

Furkân Suresi - 77. Ayet

Anlamı: De ki: (Ey insanlar!) "Kulluğunuz ve niyazınız olmasa Allah size ne diye değer versin! (Ey inkârcılar!) Siz O'nun dinini yalan saydığınız için bunun günahı artık yakanızı bırakmayacak!"

Sizlerin de bu vesile ile bu yazılarımdan Dualardan kendiniz için uyarlayacağınız, içinizden geldiği gibi kendi ihtiyaçlarınız ve beklentileriniz için okuyarak güne başlayacağınız bir yazı oluşturdum.

Dilerim bu tür ve her türlü hayırlı diğer dualarınız Allah'ü teâlâ nezdinde kabul olur.

Allah'a emanet olun.